ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΝΕΑ.

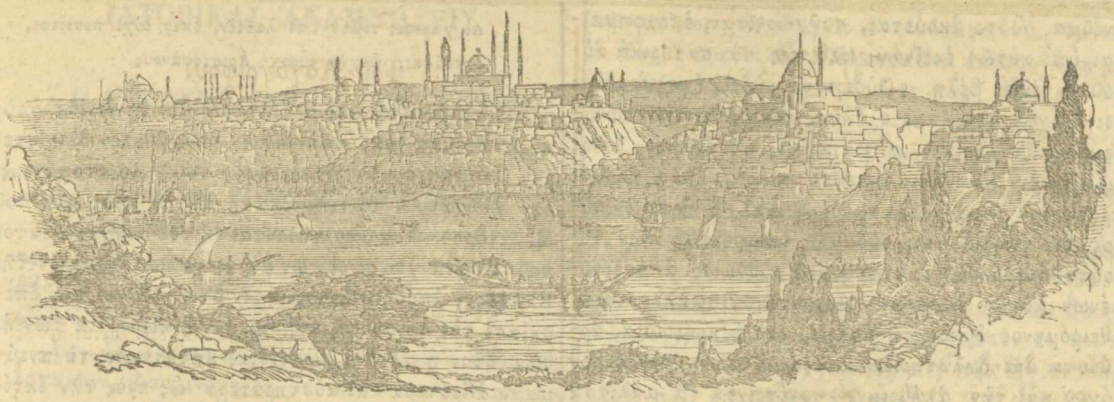

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟΣ 19.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

(Συνέχεια ἀριθμ. 18).

ΒΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

Τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως ὡς καὶ τὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀριστοφάνους εἶναι ἄγνωστον· πιστεύεται μόνον ὅτι κατὰ τὰ 427, ὅτε παρεστάθη πρώτη αὐτοῦ κωμῳδία, δὲν εἶχεν εἰσέτι τὴν νενομισμένην ἡλικίαν ἵνα λάβῃ χορόν, ἤτοι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν ἦν εἰσέτι τριακοντούτης· δὶ ὃ καὶ ὑπὸ ψευδώνυμον ἐποιήσατο παραδεκτὴν τὴν κωμῳδίαν αὐτοῦ, καὶ πολλάκις τῷ αὐτῷ μέσῳ πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἐχρήσατο. Αἱ *Νεφέλαι*, παρασταθεῖσαι τῷ 424, εἰσὶν, ὡς αὐτὸς οὗτος ἐν τῇ παρεκβάσει, ἤτοι ἐν τῷ μέρει τοῦ δράματος, ἐν ᾧ αὐτὸς διὰ στόματος τοῦ χοροῦ ὁμιλεῖ, φησὶν, ἡ πρώτη κωμῳδία, ἣν ὑπὸ τὸ ὄνομά του παρέστησεν (1). Ὁ δὲ *Πλοῦτος*, ἤ, ἡ διόρθωσις τοῦ *Πλούτου*, εἶναι τὸ τελευταῖον αὐτοῦ δράμα κατὰ τὰ 390· ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου τούτου ὁ Ἀριστοφάνης ἢ ἀπέθανεν, ἢ διέκοψε πᾶσαν σχέσιν πρὸς τὴν σκηνήν.

Περὶ τῆς πατρίδος τοῦ ποιητοῦ πολλὰ λέγονται· οἱ μὲν Ἀθηναῖοι αὐτὸν εἶναι φασι Κυδαθηναιέα τὸν δῆμον, ἐκ τῆς Πανδιονίδος φυλῆς, πατρὸς δὲ Φιλίππου, οἱ δὲ Ῥόδιον ἐκ Λίνδου, οἱ δὲ Αἰγινήτην, ἢ διότι διέτριβεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκεῖ, ἢ διότι εἶχε πολλὰ ἐν Αἰγίνῃ κτήματα (2).

(1) Ἀριστοφ. Νεφέλαι στίχ. 530—535.

Κἀγὼ, παρθένος γὰρ ἔτ' ἦν, κοὐκ ἐξῆν πώ μοι τεκεῖν,
Ἐξέθηκα, παῖς δ' ἑτέρα τις λαβοῦσ' ἀνείλετο,
Ὑμεῖς δ' ἐξεθρέψατε γενναίως, κἀπαιδεύσατε,
Ἐκ τούτου μοι πιστὰ παρ' ὑμῖν γνώμης ἔσθ' ὅρκια.
Νῦν οὖν, Ἡλέκτραν κατ' ἐκείνην, ἥδ' ἡ κωμῳδία
Ζητοῦσ' ἦλθ', ἤν που 'πιτύχῃ θεαταῖς οὕτω σοφοῖς.

(2) Ἀχαρνῆς στίχ. 651—655.

Διὰ τοῦθ' ὑμᾶς Λακεδαιμόνιοι τὴν εἰρήνην προκαλοῦνται
Καὶ τὴν Αἴγιναν ἀπαιτοῦσι· καὶ τῆς νήσου μὲν ἐκείνης
Οὐ φροντίζουσ', ἀλλ' ἵνα τοῦτον τὸν ποιητὴν ἀφέλωνται.

(1) Ἀχαρνῆς στίχ. 5—6.

Ἐγῷδ', ἐφ' ᾧ γε τὸ κέαρ εὐφράνθην ἰδὼν,
τοῖς πέντε ταλάντοις, οἷς Κλέων ἐξήμεσε.

Ὁ δημαγωγὸς Κλέων, ὃν ὁ ποιητὴς ἔσκωψε πικρῶς ἐν τῇ μὴ διασωθείσῃ αὐτοῦ κωμῳδίᾳ, τοῖς *Βαβυλωνίοις*, ὀργισθεὶς, ἔθετο κατ' αὐτοῦ ξενίαν γραφὴν πρὸς ἐκδίκησιν· λέγεται δὲ ὅτι ὁ ποιητὴς ἀπελύθη, εἰπὼν πάνυ ἀστείως ἐκ τῶν τοῦ Ὁμήρου ταῦτα:

Μήτηρ μὲν τ' ἐρὲ φησὶ τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἔγωγ' οὐκ οἶδ! οὐ γὰρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.

Ἀπολυθεὶς ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραψε κατὰ τοῦ Κλέωνος τοὺς *Ἱππέας*, ἐν οἷς διελέγχει τὰς κλοπὰς καὶ τὸ τυραννικὸν αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς τῶν ὑποκριτῶν ἐτόλμα ἵνα ὑποκριθῇ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡς λίαν φιλεκδίκου καὶ παντοδυνάμου σχεδὸν ὄντος, ὁ Ἀριστοφάνης ὑπεκρίνατο δὶ ἑαυτοῦ, τὸ πρόσωπον μίλτῳ χρίσας, καὶ ἀποκαλύψας τὰς δωροδοκίας αὐτοῦ, ἐγένετο αὐτῷ αἴτιος ζημίας ταλάντων πέντε, ἃ ὑπὸ τῶν Ἱππέων κατεδικάσθη (1).

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ.

Ὁ Ἀριστοφάνης εἶναι πολέμιος εἰς πᾶσαν καινοτομίαν, καλὴν, ἢ κακὴν, εἴς τε τὴν πολιτικὴν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν φιλολογίαν· τοιοῦτος ἐδείχθη ἐκ πρώτης ἀφετηρίας, ἐπιπλήττων τὸν δῆμον, καὶ ὀνειδίζων τοὺς εὐνοουμένους αὐτοῦ, τοιοῦτος δὲ διέμεινε καθ' ὅλον τὸ στάδιον αὐτοῦ. Εἶναι ὁ ἀριστοκρατικώτατος τῶν ποιητῶν, εἰ καὶ μέγιστον ὑποκρινόμενος διὰ τὸν δῆμον σέβας, καὶ ὁ δῆμος εἶναι ἓν τῶν προσώπων, ὧν τὰς κακίας καὶ τὰ γελοῖα συνεχέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον ἐχλεύασεν· ὁ Ἀριστοφάνης ἰῷ ἀποτείνει κατὰ πᾶσαν στιγμὴν αὐστηρότατα μαθήματα, καὶ ὁ παράδοξος οὗτος μέντωρ ἐπιδαψιλεύει τοσοῦτον ἅλας καὶ τοσοῦτον

πνεῦμα, ὥστε ἀκούεται, συγχωρεῖται, ἐπευφημεῖται ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, καθ' ὧν τὰ σατυρικὰ αὐτοῦ ἐντείνει βέλη. «Οὐδέποτε οὐδεὶς ἡγεμὼν, λέγει ὁ Σχλέγελος, καὶ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἦν ἡγεμὼν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἐπέτρεψεν ὅπως τῷ εἴπωσιν ἀληθείας τοσοῦτο πικρὰς, οὐδ' ἤκουσε πρᾴτερον τοὺς χλευασμούς.» Ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν οὗτος, ὡς γνωρίζομεν, οὐδαμῶς ἐπωφελήθη τῶν τοσοῦτο διαῤῥήδην καὶ τοσοῦτο εὐθύμως ἀποτεινομένων αὐτῷ ἐλέγχων· ἔδαινεν ἐπὶ μᾶλλον διαφθειρόμενος ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἡ κωμῳδία, ἀρτύουσα διὰ δηλητηρίων καὶ σκυβάλων τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τὴν ἀλήθειαν, συνέτεινε τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἐξαχρείωσιν τῶν ἠθῶν, εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἱερῶν ἰδεῶν, εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν χαρακτήρων. Διὸ καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν κριτικῶν καταδικάζουσι καὶ καθ' ἑαυτὰ καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς αὐτῶν ἀποτελέσμασι τὰ μέσα, οἷς ἐχρήσατο Ἀριστοφάνης, ὅπως γένηται παραδεκτὸς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, μηδόλως ἐξετάζοντες ἐὰν τῷ ἦτο δυνατὸν νὰ μεταχειρισθῇ ἄλλα μέσα καὶ νὰ ἐκκαθαρίσῃ τὴν κωμῳδίαν.

Ὁ Ἀριστοφάνης δὲν εἶναι βεβαίως ὁ μέγιστος τῶν κωμικῶν· ἀλλ' οὐδεὶς ποτε σατυρικὸς ἐγένετο ἴσος αὐτῷ οὐδὲ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, οὐδὲ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, οὐδεὶς ποτε ἐπροικίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως δι' ἰσχυροτέρας καὶ γονιμωτέρας φαντασίας, οὐδεὶς ποιητὴς ἔσχε τοσαῦτα ἀντίθετα πλεονεκτήματα, οἷα ὁ σαρκαστικὸς οἶστρος καὶ ὁ ῥεμβασμὸς, ἡ βαθεῖα σκέψις καὶ ὁ λυρικὸς ἐνθουσιασμὸς, ἡ ἀκατάσχετος ὁρμὴ τῆς διανοίας καὶ ἡ γλαφυρὰ τελειότης τῆς ἐκφράσεως· τέλος, οὐδεὶς ποτε ποιητὴς ἐχρημάτισε μᾶλλον ποιητὴς τοῦ Ἀριστοφάνους. Δὲν δυνάμεθα, οὐδὲ δικαιούμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι παρέσυρε τὴν Μοῦσαν ἐντὸς τοῦ βορβόρου, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἔφυρε, διέπλασεν, ἐχρύσωσεν, ἐνεψύχωσε διὰ πνοῆς ζωῆς τὸν βόρβορον, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἄξιον, εἰ θεμιτὸν ἵνα μιάνωμεν τὴν λέξιν ταύτην, τῶν βλεμμάτων καὶ τῶν ἀσπασμῶν τῶν Μουσῶν. Ὁ Ῥάλλος Θεόφραστος Λαβρυγέρος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Γάλλου Ἀριστοφάνους Ῥαβελαίου, ἔλεγεν ὅτι ἦν τὸ θέλγητρον τοῦ συῤῥετοῦ, καὶ ὅτι ἠδύνατο ἐπίσης νὰ ἦναι ἐκ τῶν εὐχυλοτέρων ἐδεσμάτων· ἡμεῖς δὲ λέγομεν διὰ τὸν Ἀριστοφάνην, ὅτι μόνος ὁ Ἀθηναϊκὸς συῤῥετὸς, ἤτοι ὁ ἀβρότερος, ὁ πνευματωδέστερος, ὁ ἀλαζονικώτερος, ὁ μᾶλλον πεπαιδευμένος τῶν λαῶν τῆς οἰκουμένης, ἦν εἰς κατάστασιν νὰ γευθῇ ἐπαξίως τοῦ Ἀριστοφάνους. Οἱ ἀβρότεροι τῶν νόων : ὁ Πλάτων, ὁ Χρυσόστομος, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Τηλεμάχου Φενελὼν, ὑπῆρξαν οἱ διακαέστεροι θαυμασταὶ τοῦ πνεύματος τοῦ μεγάλου τούτου ποιητοῦ. Ὁ Πλάτων, ὅστις παρέστησε τὸν Ἀριστοφάνην ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Ἀγάθωνος, ὁμιλοῦντα ἀξίως τοῦ πνεύματός του καὶ τοῦ κυνισμοῦ του, ἔγραψε, μετὰ θάνατον αὐτοῦ, τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα, ὅπερ οὐδὲν ἔχει τὸ ὑπερβάλλον :

Δί χάριτες τέμενός τι λαβεῖν, ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται,
Ζητοῦσαι, ψυχὴν εὗρον Ἀριστοφάνους.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Πλάτων δὲν ἐγνώρισε τοὺς ποιητὰς τῆς νέας κωμῳδίας· ἴσως ἤθελεν ὀλιγώτερον θαυμάσει τὸν ἀττικισμὸν τοῦ Ἀριστοφάνους, ἐὰν ἠδύνατο ν' ἀντιπαραθέσῃ αὐτὸν πρὸς τὸν τοῦ Μενάνδρου. Ὅσα ὑπολείπονται ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Πλουτάρχου περὶ τῶν δύο μεγάλων κωμικῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀποδεικνύουσιν ἡμῖν ὅτι ὁ Μένανδρος ἐπεσκίασε τὸν Ἀριστοφάνην, καὶ ὅτι ἡ κωμῳδία τῶν ἠθῶν, ἤτοι ἡ ἀληθὴς κωμῳδία, κατέστησε τὰ πνεύματα ἁβρότερα καὶ αὐστηρότερα ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν τῆς σατυροκωμῳδίας. « Τὸ ὕφος τοῦ Ἀριστοφάνους, λέγει ὁ Πλούταρχος, εἶναι κρᾶμά τι τραγικοῦ καὶ κωμικοῦ, ὑψηλοῦ καὶ ταπεινοῦ, ῥόμφου καὶ σκωπτικοῦ, σπουδαίου καὶ ἀστείου, βαῖνον μέχρι κόρου· εἶναι, ἐν ἑνὶ λόγῳ, διηνεκὴς ἀνωμαλία. Οὐδ' ὅλως δίδει εἰς τὰ πρόσωπα αὐτοῦ τὸ εἰς τοὺς χαρακτῆρας αὐτῶν ἁρμόζον ὕφος, καὶ παρ' αὐτῷ ὁ μὲν ἡγεμὼν ὁμιλεῖ ἀναξιοπρεπῶς, ὁ δὲ ῥήτωρ ἀγενῶς, ἡ δὲ γυνὴ δὲν ἔχει τὴν ἁπλότητα τοῦ φύλου αὐτῆς, ὁ δὲ ἀστὸς καὶ ἡ ἀγρότης τὴν κοινὴν καὶ τετριμμένην αὐτῶν διάλεκτον. Ἅπαντες ὁμιλοῦσι τυχαίως καὶ πολλάκις τίθησιν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν τὰς πρώτας ἐκφράσεις, αἵτινες παρουσιάζονται, εἰς τρόπον ὥστε δὲν δύναταί τις νὰ διακρίνῃ ἂν ὁ ὁμιλῶν ἦναι πατὴρ ἢ υἱὸς, ἀγροτικὸς ἀνὴρ, Θεὸς, θηλυπρεπής τις ἢ ἥρως.» Πιθανὸν ὅτι ὁ Μένανδρος ἐτήρει ἀκριβέστερον τὸ ἀληθὲς τῶν χαρακτήρων ἢ ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ ὅτι τὰ πρόσωπα αὐτοῦ εἶχόν πλείονα εὐσχημοσύνην, ἁρμονίαν αἰσθημάτων ἐντελεστέραν, καὶ ὅτι ὡμίλουν πάντοτε αὐτὴν τὴν διάλεκτον τῆς φύσεως· καὶ ἴσως διὰ τοῦτο ὁ Πλούταρχος ἐκφέρει τὴν λίαν αὐστηρὰν ταύτην κρίσιν περὶ ποιητοῦ, ὅστις οὐδένα ποτὲ προέθετο σκοπὸν ἢ τὸ κινεῖν τὸν γέλωτα, καὶ ὅστις διεζωγράφει οὐχὶ ζώσας εἰκόνας, ἀλλὰ φόρτους, οὕτως εἰπεῖν, τῆς πραγματικότητος. Πλείστας λοιπὸν ἐπιφυλάξεις ὀφείλομεν νὰ κάμωμεν ὡς πρὸς τὴν ἀνηλεῆ ταύτην καταδίκην· τὸ ὕφος τοῦ Ἀριστοφάνους οὐδόλως πρέπει νὰ παραβάλληται πρὸς ἰδανικόν τι κωμικὸν, ὅπερ ὁ Ἀριστοφάνης δὲν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ αἰσθανθῶμεν τοῦτο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, πρέπει ν' ἀντιμετρήσωμεν αὐτὸ πρὸς τὰ παραγόμενα ἀποτελέσματα, ἤτοι πρὸς τὴν δύναμιν τῶν σατυρικῶν προσβολῶν, πρὸς τὸν σαρκαστικὸν οἶστρον, πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σφοδροῦ γέλωτος, καὶ δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν ἔτι καὶ σήμερον ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης ὑπῆρξεν ὁ εὔνους τῶν Χαρίτων, καὶ ὅτι ὁ Πλάτων οὐδὲν αἴτιον ἔχει ὅπως ἐρυθριᾷ διὰ τὸ ἐπίγραμμά του.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΠΑΠΩΣΥΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ζ'.

(Συνέχεια ἀριθμ. ΙΗ'. καὶ τέλος.)

Κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον ὁ Πάπας διέτατεν εἰς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ λεγάτους αὐτοῦ ἵν' ἀπαιτήσωσιν ὡς φόρον δηνάριον ἀργυρίου δι' ἑκάστην οἰκίαν, ὡς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἔτι δὲ δεσποτικώτερον προσεφέρετο πρὸς τὴν Ἱσπανίαν, διατεινόμενος ὅτι ἦτον ἐπιδεσπότης καὶ κύριος τῶν ἐθνικῶν αὐτῆς κτημάτων, καὶ εἶπεν ἐν τῇ ις'. αὐτοῦ ἐπιστολῇ, «ὅτι ἦν προτιμότερον ν' ἀνήκῃ ἡ Ἱσπανία εἰς τοὺς Σαρακηνοὺς, ἢ νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ ὡς ἐπιδεσπότην τὸν Ἅγιον Πατέρα.»

Ἔγραψεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγρίας Σολομῶντα, βασιλέα τόπου μόλις χριστιανικοῦ : «Δύνασθε νὰ μάθητε παρὰ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας σας ὅτι τὸ βασίλειον τῆς Οὐγγρίας ἀνήκει τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ.»

Ὅσον κἂν φαίνωνται θρασεῖαι αἱ ἐπιχειρήσεις, εἰσὶν ἀείποτε συνέπεια τῆς ἐπικρατούσης γνώμης. Εἰς πολλὰς βεβαίως τότε ἡ ἀμάθεια κεφαλὰς ἐνέσπειρε τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἦν ἡ δέσποινα τῶν βασιλείων, ἐπειδὴ ὁ Πάπας ἔγραφε πάντοτε διὰ τοῦ ὕφους τούτου.

Ἀλλ' οὐδὲ τὸ πρὸς τὸν Ἑῤῥῖκον ἀδυσώπητον αὐτοῦ ἦν ἄνευ θεμελίων· τοσοῦτο κατεκυρίευσε τὸ πνεῦμα τῆς κομήσσης Ματθίλδης, ὥστε αὕτη ἐποιήσατο αὐθεντικὴν δώρησιν τῶν ἐπικρατειῶν αὐτῆς εἰς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν, ἐπιφυλαττομένη μόνον τὴν ἰσόβιον αὐτῶν ἐπικαρπίαν· ἄγνωστον δ' εἶναι ἂν ἔλαβε χώραν πρᾶξις ἢ συμβόλαιον τῆς παραχωρήσεως ταύτης. Ἔθιμον ἦν, ὁσάκις τις παρεχώρει τὰ κτήματα αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ βάλῃ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ βῶλον γῆς, οἱ δὲ μάρτυρες ἀντικαθίστων τὸ συμβόλαιον. Διατείνονται δὲ, ὅτι ἡ Ματθίλδη ἐδωρήσατο δὶς ἅπαντα αὐτῆς τὰ κτήματα εἰς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν.

Ἡ ἀλήθεια τῆς δωρήσεως ταύτης, ἐπικυρωθεῖσα ἀκολούθως διὰ τῆς διαθήκης αὐτῆς, οὐδόλως ἠμφισβητήθη ὑπὸ τοῦ Ἑῤῥίκου Δ'., καὶ εἶναι ὁ αὐθεντικώτερος τίτλος, ὃν ἐπεκαλέσθησαν οἱ πάπαι· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ τίτλος ὑπῆρξε νέον ταραχῶν ἀντικείμενον. Ἡ κόμησσα Ματθίλδη ἐξουσίαζε τὴν Τοσκάνην, Μάντουαν, Πάρμαν, Ῥήγιον, Πλακεντίαν, Φερράραν, Μοδέναν, μέρος τῆς Ὀμβρίας καὶ τοῦ δουκάτου τοῦ Σπολέττου, τὴν Βερώμην, σχεδὸν ὅλα τὰ σήμερον καλούμενα κλῆρος τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἀπὸ τοῦ Οὐϊτέρβου μέχρι τῆς Ὀρβιέτης, μετά τινος μέρους τῆς Ἀγκωνικῆς χώρας.

Ὁ Ἑῤῥῖκος Δ'. παρεχώρησε τὴν ἐπικαρπίαν τῆς Ἀγκωνικῆς ταύτης χώρας εἰς τοὺς πάπας· ἀλλ' ἡ παραχώρησις αὕτη οὐδόλως ἐκώλυσε τὴν μητέρα τῆς κομήσσης Ματθίλδης νὰ λάβῃ τὴν κατοχὴν τῶν πόλεων, ἃς ἐθεώρει ἀνηκούσας αὐτῇ. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ Ματθίλδη ἠθέλησεν ἵνα ἐπανορθώσῃ μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός της τὰς ἀδικίας, ἃς ἔπραττεν αὕτη ζῶσα πρὸς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν· ἀλλὰ δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ δωρήσῃ χωροδεσποτείας, αἵτινες ἦσαν ἀναπαλλοτρίωτοι, καὶ οἱ αὐτοκράτορες διετάθησαν ὅτι ἅπασα αὐτῆς ἡ κληρονομία ἦν χωροδεσποτεία τῆς αὐτοκρατορίας, ὁ δ' Ἑῤῥῖκος Δ'., ὡς κληρονόμος καὶ ἐπιδεσπότης, ἐθεώρησε τὴν τοιαύτην δώρησιν ὡς παραβίασιν τῶν δικαιωμάτων τῆς αὐτοκρατορίας· ἠναγκάσθη ἐν τούτοις βραδύτερον νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Ἁγίαν Ἕδραν μέρος τῶν ἐπαρχιῶν τούτων.

Ὁ Ἑῤῥῖκος Δ'., ἐπιδιώκων τὴν ἐκδίκησιν αὐτοῦ, ἦλθε τέλος ὅπως πολιορκήσῃ τὸν Πάπαν ἐν Ῥώμῃ· κυριεύει τὸ πέραν τοῦ Τιβέρεως μέρος τῆς πόλεως, τὸ καλούμενον Λεογίνη· διαπραγματεύεται μετὰ τῶν πολιτῶν, ἐνῷ ἀπειλεῖ τὸν Πάπαν, καὶ διὰ δωροδοκίας προσελκύει τοὺς ἄρχοντας τῆς Ῥώμης· Ὁ λαὸς γονυπετεῖ πρὸ τοῦ Γρηγορίου, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως ἀποστρέψῃ τὰς συμφορὰς, πολιορκίας καὶ ὑποκύψῃ ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα· ἀλλ' ἀκλόνητος ὁ Πάπας ἀποκρίνεται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ὀφείλει ν' ἀνανεώσῃ τὴν μετάνοιάν του, ὅπως λάβῃ τὴν συγγνώμην του.

Ἐν τούτοις, ἡ πολιορκία παρετείνετο ἐπὶ μακρόν. Ὁ Ἑῤῥῖκος Δ'., ὁτὲ μὲν παρὼν εἰς τὴν πολιορκίαν, ὁτὲ δ' ἀνσγκαζόμενος νὰ τρέχῃ ὅπως καταπνίξῃ στάσεις εἰς Γερμανίαν, ἐκυρίευσε τέλος τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου. Εἶναι παράδοξον ὅτι οἱ αὐτοκράτορες, τοσάκις τὴν Ῥώμην κυριεύσαντες, οὐδέποτε ἠδυνήθησαν νὰ βασιλεύσωσιν ἐν αὐτῇ. Ἔμενεν ἤδη νὰ συλληφθῇ ὁ Γρηγόριος, ὅστις, καταφυγὼν εἰς τὸ φρούριον Ἁγίου Ἀγγέλου, περιεφρόνει καὶ ἀφώριζε τὸν νικητήν του.

Ἡ Ῥώμη ἔδωκε μεγίστην δίκην διὰ τὸ ἀτρόμητον τοῦ πάπα αὐτῆς. Ῥοβέρτος ὁ Γυσκάρδος, δοὺξ τῆς Πουλλίας, εἷς τῶν περιφήμων Νορμανδῶν κατακτητῶν, ἐπωφεληθεὶς ἐκ τῆς ἀπουσίας τοῦ αὐτοκράτορος, ἦλθεν ὅπως ἀπελευθερώσῃ τὸν πάπαν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐλεηλάτησε τὴν Ῥώμην, δηουμένην ἐπίσης καὶ ὑπὸ τῶν πολιορκούντων αὐτὴν αὐτοκρατορικῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἀπελευθερούντων αὐτὴν Νεαπολιτῶν. Μετά τινα χρόνον Γρηγόριος ὁ Ζ'. ἀπέθανεν ἐν Σαλέρνῳ (24 μαΐου 1085), καταλιπὼν μνήμην προσφιλῆ καὶ σεβαστὴν εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν κλῆρον, ὅστις μετέσχε τῆς ὑπερηφανίας του, ὑπερηφανίας μισητῆς καὶ εἰς τοὺς αὐτοκράτορας, καὶ εἰς πάντα ἀγαθὸν πολίτην, θεωροῦντα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀκάμπτου αὐτοῦ φιλοδοξίας. Ἡ μὲν Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία, ἧς ἐγένετο ὁ ἐκδικητὴς ἅμα καὶ τὸ θῦμα, τὸν συγκατέταξε μεταξὺ τῶν ἁγίων, ὡς ποτε οἱ τῆς ἀρχαιότητος λαοὶ ἐθεοποίουν τοὺς ὑπερασπιστὰς αὐτῶν, οἱ δὲ σοφοὶ μεταξὺ τῶν παραφρόνων.

Ἡ κόμησσα Ματθίλδη, στερηθεῖσα τοῦ Πάπα Γρηγορίου, ἐνυμφεύθη μετ' ὀλίγον μετὰ τοῦ νέου

πρίγκιπος Γουέλφου, υἱοῦ τοῦ Γουέλφου δουκὸς τῆς Βαυαρίας· τότε δὲ κατεδείχθη πόσον ἄφρων ἦν ἡ δώρησις αὐτῆς, ἐὰν ἔχῃται ἀληθείας· μόλις τεσσαρακονταδιετὴς οὖσα ἡ Ματθίλδη ἠδύνατο εἰσέτι νὰ τεκνοποιήσῃ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς θὰ ἐλάμβανον τότε ὡς κληρονομίαν ἐμφύλιον πόλεμον.

Ὁ θάνατος τοῦ Γρηγορίου δὲν ἀπέσβεσε τὸ πῦρ, ὅπερ οὗτος ἀνῆψεν· οἱ διάδοχοί του οὐδόλως ἐζήτησαν ἐπιδοκιμασίαν τῆς ἐκλογῆς των παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἡ δ' Ἐκκλησία οὐ μόνον δὲν παρεδέχετο τὴν πρὸς αὐτὸν ὑποταγήν, ἀλλὰ καὶ ἀπῄτει τοιαύτην παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀφορισθεὶς αὐτοκράτωρ ἄλλως τε δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς ἄνθρωπος. Μοναχός τις, ἀββᾶς τοῦ ὄρους Κασσὶν, ἐκλεχθεὶς Πάπας μετὰ τὸν μοναχὸν Χιλδεβράνδον, ὑπῆρξεν ἐφήμερος, ὁ δ' Οὐρβανὸς Βος γεννηθεὶς ἐξ ἀφανῶν γονέων ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐνδεκαετίαν παπεύσας, ὑπῆρξε νέος ἐχθρὸς τοῦ αὐτοκράτορος.

Φαίνεται ἀναμφήριστον ὅτι ἡ ἀληθὴς μὲν αἰτία τῆς ἔριδος ἦν ὅτι ὁ Πάπας καὶ οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἠθέλον αὐτοκράτορας ἐν Ῥώμῃ, ἡ δ' ἀφορμὴ, ἣν ἠθέλησαν ἱερὰν νὰ καταστήσωσιν, ὅτι οἱ πάπαι, ὡς φύλακες τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπομένωσιν ὅπως κοσμικοὶ ἡγεμόνες παρέχωσι τοῖς ἐπισκόποις τὴν ἀρχὴν διὰ τῆς ποιμαντικῆς ῥάβδου καὶ τοῦ δακτυλίου. Σαφέστατον ἦν ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, ὡς ὑπήκοοι τῶν ἡγεμόνων καὶ πλουτιζόμενοι ὑπ' αὐτῶν, ὤφειλον ποταγὴν τῶν γαιῶν, ἃς ἐλάμβανον παρὰ τῶν εὐεργετῶν αὐτῶν· οἱ αὐτοκράτορες καὶ οἱ βασιλεῖς δὲν διετείνοντο μὲν ὅτι παρεῖχον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' ἤθελον τὴν ὑποταγὴν ὡς πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκαν· τὸ δὲ σχῆμα ῥάβδου καὶ δακτυλίου ἦσαν ἐπουσιώδη μέρη τοῦ ἀρχικοῦ ζητήματος. Ἀλλὰ συνέβη ὅ,τι συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰς ἔριδας· τὸ μὲν οὐσιῶδες παρημελήθη, ἐπολέμησαν δὲ δι' ἀδιάφορόν τινα τελετήν.

Ὁ Ἑρρῖκος Δος, πάντοτε ἀφοριζόμενος καὶ πάντοτε ἐπὶ ταύτῃ τῇ προφάσει καταδιωκόμενος ὑφ' ὅλων τῶν παπῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ἐδοκίμασε τὰς συμφορὰς, ὅσας οἱ θρησκευτικοὶ καὶ οἱ ἐμφύλιοι ἐπάγονται πόλεμοι. Ὁ Οὐρβανὸς Βος διήγειρε κατ' αὐτοῦ τὸν ἴδιόν του υἱὸν Κορράδον, καὶ ἀποθανόντος τοῦ ἐκφύλου τούτου υἱοῦ, ὁ ἀδελφός του, ὁ γνωστὸς ὕστερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἑρρῖκος Εος, ἐπολέμησε κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Δεύτερον ἤδη ἀπὸ τοῦ Καρολομάγνου οἱ Πάπαι ἐξώπλισαν τέκνα κατὰ γονέων, καὶ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Οὐρβανὸς Βος εἶναι ὁ ἀφορίσας τὸν Φίλιππον Αον ἐν Γαλλίᾳ, καὶ διατάξας τὴν πρώτην σταυροφορίαν. Οὐ μόνον ἐγένετο αἴτιος τοῦ ἀτυχοῦς θανάτου τοῦ Ἑρρῖκου Δου, ἀλλὰ καὶ τοῦ θανάτου εἴκοσι μυριάδων ἀνδρῶν.

Ὁ Ἑρρῖκος Δος, ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Ἑρρῖκου (1106), ὡς Λουδοβῖκος ὁ Πραΰθυμος ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ καθείρχθη ἐν Μογοντιάκῳ· δύο *λεγάτοι* καθῄρεσαν αὐτὸν, δύο δ' ἀποσταλμένοι τῆς διαίτης, ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του σταλέντες, ἀπέσπασαν παρ' αὐτοῦ τὰ αὐτοκρατορικὰ κοσμήματα.

Μετ' ὀλίγον δραπετεύσας ἐκ τῆς φυλακῆς του, πτωχὸς, περιπλανώμενος καὶ ἄνευ βοηθείας, ἀπέθανεν ἐν Λιέγῃ ἔτι ἀθλιέστερον καὶ ἀσημότερον τοῦ Γρηγορίου, ἀφ' οὗ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον προσείλκυσε τὰ βλέμματα τῆς Εὐρώπης διὰ τὰς νίκας, τὰς δόξας, τὰς συμφορὰς, τὰς κακίας καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου κλίνης του ἀνεκραύγαζε: « Θεέ ἐκδικήσεων, ἐκδικήθητι τοῦ υἱὸν πατροκτόνον. » Ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Ἑρρίκου Δου, ὡμὴν εὐσέβειαν ὑποκρινόμενος, ἀνώρυξε τὸν τάφον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνταφιασθέντος ἐν τῇ μητροπολιτικῇ τῆς Λιέγης Ἐκκλησίᾳ καὶ μετεκόμισε τὸ σῶμά του εἰς ὑπόγειόν τι ἐν Σπίρῃ.

Στῶμεν ἐπὶ μικρὸν ἐνώπιον τοῦ ἀνορυχθέντος πτώματος τοῦ περιφήμου αὐτοκράτορος Ἑρρίκου Δου, καὶ ζητήσωμεν πόθεν προέρχονται τοσαῦται ταπεινώσεις καὶ ἀτυχίαι ἀφ' ἑνὸς, τοσαύτη δὲ θρασύτης ἀφ' ἑτέρου, τοσαῦτα μὲν φρικαλέα πράγματα ἱερὰ θεωρούμενα, τοσοῦτοι δ' ἡγεμόνες θυσιασθέντες ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας! Βεβαιωθησόμεθα δὲ τότε ὅτι ἀρχικὴ πάντων τούτων τῶν δεινῶν αἰτίων ἐστὶν ἡ θρησκομανία, ὁ φανατισμὸς, ὃν ἐνέπνευσαν εἰς τὸν ὄχλον οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ῥώμης, ὅπως κορέσωσι τὴν ἀντιχριστιανικὴν αὐτῶν φιλοδοξίαν.

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΜΕΘΟΔΟΣ
ΗΘΙΚΗΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ
ΤΟΥ
ΘΗΛΕΩΣ ΦΥΛΟΥ.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.
(*Ἀπὸ τοῦ 9—13ου ἔτους*).

Ἀποκαταστήσασα οὕτω τὴν καρδίαν τῆς θυγατρός σας ἓν μῖγμα, μίαν μάζαν, ἐκ τῶν ἀνωτέρω μεγάλων ἀρετῶν συγκειμένην, καιρὸς ἤδη, ὅπως ἐθίζητε αὐτὴν ἵνα ᾖ οἰκονόμος, καθότι ἡ οἰκονομία ἐστὶν ὁ μέγας στρόφιγξ τῆς εὐδαιμονίας καὶ εὐημερίας τῶν οἰκογενειῶν! Ἓν δὲ ἀκόμη ἐναπέμεινε, μία μεγάλη ἀρετὴ, ἡ δέσποινα καὶ βασιλὶς πασῶν, ἡ ΕΥΣΕΒΕΙΑ, ἣν ὀφείλετε ἵνα τῇ ἐμπνέητε ἀπαραιτήτως καὶ ἀναγκαίως! Ἀγάπη καὶ εὐσέβεια εἰσὶ, Κυρία, αἱ δύο μεγάλαι (Θεέ μου! ἂς μοὶ συγχωρηθῇ ἡ τόλμη τῆς ἐκφράσεως) θυγατέρες τοῦ Ὑψίστου, ἃς ὁ Θεάνθρωπος κατεβίβασεν ἐκ τῶν οὐρανῶν! Ἡ μὲν δευτέρα ἀνάγεται εἰς τὴν νόησιν, ἡ δὲ πρώτη εἰς τὴν αἴσθησιν· ἀδύνατον δὲ ἵνα ὑπάρξῃ ἡ μία ἄνευ τῆς ἄλλης, οὐδὲ δύναται ἡ μία μόνη τούτων ὅπως ἐπιφέρῃ τὴν ἐνδεχομένην τελειότητα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ

ἀγάπη ἐστὶ τὸ θεμέλιον καὶ ἡ βάσις τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος τῶν ἀρετῶν, ἡ δὲ εὐσέβεια ἡ ζέγη αὐτοῦ. Ἡ εὐσέβεια ἐστὶ τοσούτῳ ὑπέροχος, ὅσῳ ἡ νόησις ὑπερβαίνει τὴν αἴσθησιν, ἂν καὶ ταύτην οἰκειούμεθα διὰ τῆς ἀγάπης· καὶ τοσοῦτον ὑψηλὴ, ὥστε ταύτην ἐξυμνῶν καὶ εἷς μέγας ῥήτωρ Γάλλος βοᾷ, ὅτι εἶναι τὸ *πᾶν* διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ φόβος, ὁ πολυόμματος οὗτος Ἄργος τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἡ τιμὴ, τὸ σέβας πρὸς αὐτὸν, ἡ ἔνθερμος λατρεία καὶ προσκύνησις, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡ αὐστηρὰ τήρησις τῶν θείων αὐτοῦ παραγγελμάτων, ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν εὐσέβειαν. Ἡ πίστις δὲ πρὸς αὐτὸν, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον συστατικὸν τῆς εὐσεβείας στοιχεῖον, ὑποτίθεται προϋπάρχουσα τῇ θυγατρί σας ἐμφύτως.

Προσπαθήσατε λοιπὸν παντὶ σθένει, ὅπως μὲ ὅλας τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἑνώσητε τὴν εὐσέβειαν, ἥτις ἐστὶ τὸ *πᾶν* τοῦ ἀνθρώπου.

Πρὸς τοῦτο δὲ παρίστα αὐτῇ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου, ἥτις τίκτει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸν φόβον· παρίστα αὐτῇ τὸ ὑπέρλαμπρον αὐτοῦ μεγαλεῖον, ὅπερ ἐφέλκει εἰς ἑαυτὸ τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας τοῦ ἀνθρώπου· παρίστα αὐτῇ τὰ εὐεργετήματα, ἅτινα ἀεννάως παρέχει τῇ ἀνθρωπότητι ὁ πανάγαθος οὗτος Πατὴρ, τὴν *δόξαν* καὶ *χάριτα* καὶ δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα θέλουσιν ἀποκαταστήσει τὴν πρὸς αὐτὸν λατρείαν θερμοτέραν καὶ κατανυκτικωτέραν, τὴν λατρείαν, εἰς ἣν προσπαθεῖτε ἵνα καθοδηγήσητε τὴν κόρην σας.

Ἐκ τῆς εὐσεβείας δὲ, ῥιζωθείσης βαθέως ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς, ἀπορρέουσιν ὡς ἐκ μεγάλης καὶ ἀκενώτου πηγῆς ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ μετριοφροσύνη, ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς, πλησίον, θρησκείαν, καὶ, ἐν συνόλῳ, ἡ τιμὴ καὶ τὸ σέβας πρὸς πᾶν τὸ ἱερὸν καὶ σεβάσμιον.

Κατὰ τὸ τμῆμα τοῦτο δέον ὅπως διδάξητε αὐτὴν τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἡ μνήμη εἶναι ἐπιδεκτικὴ ἤδη ἀναπτύξεως καὶ ἐξασκήσεως, ὀφείλετε ἵνα θέσητε τοῦτο ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τῆς ἐνεργείας. Καὶ διὰ μὲν τὴν ἀνάγνωσίν της σᾶς συνιστῶ τὴν ἱερὰν Ἱστορίαν, ἠθικά τινα διηγήματα, τὸν Σωκράτην, τολμῶ εἰπεῖν, τῆς Ἠπείρου, τὸν Γεροστάθην, εἰς οὗ τὴν συγγραφὴν ὀφείλομεν ἀνεγεῖραι χρυσοῦν ἀνδριάντα, τὸν Κομφούκιον καὶ τὸ ἀριστούργημα τοῦ Κ. Λεβαδέως — τὸ Κάτοπτρον τῆς κοινωνίας. Πρὸς δὲ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ μνημονικοῦ της καλὸν ἐστὶν, ἵνα ἐκστηθίζῃ ἀτμάτιά τινα περὶ ἀγάπης, οἴκτου, συμπαθείας καὶ εὐσεβείας, τὸ Προσευχητάριον καὶ μικράν τινα κατήχησιν. Ἡ ἀνάγνωσις, Κυρία, καὶ ἡ ἐκστήθισις τῶν βιβλίων τούτων θέλουσιν ὠφελήσει αὐτὴν τὰ μέγιστα· διότι, πραγματευόμενα συνῳδὰ μὲ ὅ,τι ὑμεῖς τὴν ἐδιδάξατε, ἀποκαθιστῶσι πιστότερα ταῦτα, καὶ φέρονται τρόπον τινὰ ὡς ἐξωτερικὴ μαρτυρία τούτων. Κατὰ συνέπειαν δὲ, τὰ ὑφ' ὑμῶν παραγγελλόμενα ἐγχαραχθήσονται βαθύτερον ἐν τῇ ψυχῇ τῆς κόρης σας· εἰς τρόπον ὥστε, ἡ μὲν στεγανότης τῆς μνήμης τὰ κρατεῖ, ἡ δὲ καρδία τὰ θερμαίνει καὶ βαθμηδὸν συγχωνευθήσονται ἀνεπαισθήτως. Τοσαύτην δὲ ἐπιῤῥοὴν ἔχουσι τὰ πρῶτα μαθήματα, αἱ πρῶται ἐντυπώσεις, ἃς λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ βρεφικὴν ἡλικίαν, τοσαύτην τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κῦρος, τοσοῦτο βαθέως ἐντυποῦνται καὶ ῥᾳδίως ἐῤῥιζοῦνται ἐν τῇ ἁπαλῇ καὶ τρυφερᾷ αὐτοῦ ψυχῇ, ὥστε θᾶττον ἢ βράδιον ἀποκαθίστανται αὐτῷ ἕξις, κατὰ συνέπειαν δευτέρα φύσις, καὶ οὐδεμία ἐσωτερικὴ ἢ ἐξωτερικὴ αἰτία, ὅτον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ, δύναται ὅπως τὰς ἀπαλείψῃ καὶ ἐκριζώσῃ εὐκόλως. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν δὲ τῶν λόγων μου τούτων σᾶς ἀναφέρω τὸν μέγαν διδάσκαλον τῆς Ἠθικῆς, τὸν *Προ-πρόδρομον* τοῦ Σωτῆρος, τὸν θεῖον Σωκράτην, ὅστις, συνειδὼς ὅτι ἡ μελίῤῥητος καὶ θεία αὐτοῦ διδασκαλία, ἥτις οὐρανόθεν τῷ ἐπέμφθη, ἠδύνατο ἵνα καρποφορήσῃ θαυμασίως ἐν ταῖς *νεωτέραις ψυχαῖς*, ἐδίδασκε τοὺς νέους καὶ ἀρετὴν! τὸν Ἰσίδωρον, ὅστις κραυγάζει· «εὔπλαστον καὶ ὑγρὸν ἡ νεότης καὶ ταῖς νεωτέραις ψυχαῖς, ἁπαλαῖς ἔτι οὔσαις, τὰ μαθήματα ἐντίκτεται, πᾶν δὲ σκληρὸν χαλεπῶς μαλάττεται·» καὶ τοὺς σοφοὺς τούτους λόγους τοῦ Ἄγγλου φιλοσόφου Λωκίου, λόγους, οὓς, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἑκάστη μήτηρ χρεωστεῖ ὅπως ἔχῃ ὡς ὑπογραμμόν. «Αἱ ἐλάχιστοι, βοᾷ ὁ μέγας οὗτος φιλόσοφος, καὶ πλέον ἀνεπαίσθητοι ἐντυπώσεις, ἃς λαμβάνομεν κατὰ τὴν νηπιότητα ἡμῶν, ἔχουσιν ἀξιολογωτάτας καὶ διαρκεστάτας συνεπείας· αἱ πρῶται αὗται ἐντυπώσεις ὁμοιάζουσι ποταμῷ, οὗ τὰ ὕδατα δυνάμεθα ἵνα στρέψωμεν εὐκόλως κατὰ πάντῃ διαφόρους διευθύνσεις, ὥστε ἐκ τῆς ἀνεπαισθήτου ταύτης διευθύνσεως, ἣν ὁ ῥύαξ λαμβάνει κατὰ τὴν πηγὴν αὐτοῦ, φθάνει ἐπὶ τέλους εἰς τόπους, πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντας· οὕτω δυνάμεθα ἵνα στρέψωμεν νομίζω μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ τὰ πνεύματα τῶν τέκνων, καθ' ἣν ἐπιθυμοῦμεν διεύθυνσιν.» Ἀκούετε; Τὸν τρόπον δὲ καθ' ὃν ὀφείλετε ἵνα διευθύνητε μέχρι τοῦ 13ου ἔτους τὴν ψυχὴν τοῦ σπλάγχνου σας ὑπέδειξα ἤδη ἐν ὀλίγοις. Πλὴν ἔτι μᾶλλον, φιλτάτη, θέλετε ἐπιτύχει τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ, ἐὰν ὅσα διδάσκητε αὐτὸ καὶ ἔργῳ ἐκδηλῶνται παρ' ὑμῶν, ἐὰν περιβάλλητε τὰ αἰσθήματα καὶ φρονήματα, ἅπερ τῷ ἐμπνέητε, σάρκα θελξικάρδιον καὶ θελξίνουν. Ἐὰν λοιπὸν διδάσκητε αὐτὸ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν, πλησίον, καὶ γονεῖς ἀγάπην καὶ εὐσέβειαν, χρεωστεῖτε τὰς μὲν τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς καὶ συνθήκας τηρεῖν κατὰ γράμμα, τὸν δὲ πλησίον καὶ γονεῖς τιμᾷν, σέβεσθαι, εὐσπλαγχνίζεσθαι, βοηθεῖν, ἐλεεῖν, ἐὰν ἔχωσι χρείαν ἀρωγῆς, συλλυπεῖσθαι καὶ συμμερίζεσθαι τὰς ἐνδεχομένας αὐτῶν δυστυχίας. Ἐὰν προσπαθῆτε νὰ τὴν ἀποκαταστήσητε φίλην στενὴν τῆς λιτότητος, εὐγε-

νοῦς συμπεριφορᾶς, οἰκονόμον, καὶ νὰ ναυτιᾷ εἰς τὴν ἐπαχθῆ θέαν τῆς πολυκεφάλου ὕδρας, τῆς *μόδας*. ἀνάγκη ὅπως ἐνδύησθε μετὰ λιτότητος σεμνοπρεποῦς, ἡ συμπεριφορά σας ὅπως ᾖ ἀρεστὴ εἰς πάντας καὶ ἀναθεματίζητε μυριάκις τὸν ὀλεθροφόρον γύπα, τὸν *συρμὸν*, ὅστις, πᾶν στοιχεῖον ἠθικὸν κατακεραυνοβολῶν πλιξικαρδίως καὶ πᾶν ὑλικὸν σαρδαναπαλλικῶς ἀπορροφῶν, ῥίπτει σωρηδὸν τοσαῦτα θύματα πρὸ τῶν βρομερῶν ποδῶν του. Αἱ συνδιαλέξεις σας δέον ὅπως ἔχωσιν ἀντικείμενον τὴν ἀλήθειαν, ἀγάπην, εὐσέβειαν, τὴν ἀγαθότητα καὶ παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ. Ἠθικά τινα διηγήματα ὠφελοῦν παρὰ πολύ· ἀραὶ καὶ βλασφημίαι πρέπει νὰ ὦσιν ἄγνωστα παντελῶς εἰς τὰ χείλη σας. Πρὸς Θεοῦ! μὴ λησμονήσητε, Κυρία, τὸ μέγα τοῦτο ἀξίωμα, ὅτι: *ὅπως ἀποκατασταθῇ τις ἐνάρετος, ἀρκεῖ ἵνα νηπιόθεν βλέπῃ καὶ ἀκούῃ ἀρετάς!*

Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ἀναπτύσσετε, ἐνισχύετε καὶ μορφοῦτε τὴν βούλησιν τῆς θυγατρός σας, μιμουμένης ὑμᾶς, συνενοῦτε αὐτὴν μετὰ τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας της, καὶ ταῦτα συμβαδίσουσιν ἀναμφιβόλως μίαν κοινὴν ὁδὸν, τὴν ὁδὸν τῆς μεγαλοπτέρυγος ἀρετῆς.

Πρὸς τούτοις διδάσκετε αὐτὴν ὀλίγας οἰκιακὰς ἐργασίας, καὶ οὐδέποτε πρέπει ἵνα τὴν ἀπομακρύνητε ἀφ' ὑμῶν ἐπὶ πολύ. Ἡ μεθ' ὑμῶν μετάβασίς της εἰς ἐξοχὰς ἰδίᾳ ἀνθοστολίστους ὠφελεῖ παρὰ πολὺ, ἐὰν δὲν γίνηται συνεχῶς· ἠθικῶς δὲ ἡ μουσικὴ μαλάσσει τὴν ψυχὴν καὶ ἐξημερόνει τὰ ἤθη της. Ἀπαιτοῦνται δὲ ὀλίγαι σημαντικαὶ ἀσκήσεις ἀναλόγως τῆς ἡλικίας καὶ κράσεώς της· τὰς ἐν ἑκάστῃ ἡλικίᾳ ἀσκήσεις ὁρίζουσιν αἱ *Ὑγιειναί*, εἰς ἃς σᾶς παραπέμπω, καθότι οὐδεὶς λόγος ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν.

Παρατηρητέον δὲ ὅτι εἰς τὰς τυχὸν παρεκτροπὰς αὐτῆς, ἀνάγκη ὅπως ἀποφεύγητε παντὶ σθένει τὴν βίαν καὶ ἀναγκαστικότητα, καὶ χρῆσθε τῇ παθοῖ καὶ ἐπιεικείᾳ τοῖς μεγαλουργοῖς τούτοις ὀργάνοις τῆς Ἠθικῆς πρὸς ἐπανόρθωσίν της. Οἱ ῥαβδισμοὶ καὶ οἱ μομφασμοὶ, ἡ χλεύη καὶ αἱ βάρβαροι καὶ αὐστηραὶ ἐπιπλήξεις εἰς τοὺς νέους (ἐν γένει) ἀτακτοῦντας ἀποβαίνουσι τοσοῦτον ἀνωφελῆ, ἀνεπαρκῆ καὶ φροῦδα, ὅσον εἰσὶ μακρὰν τοῦ νὰ ὡρίσθησαν ὄργανα κατάλληλα, ὄργανα αἰώνια τοῦ ἠθικοῦ νόμου! εἰσὶ τοσοῦτο ἀλυσιτελῆ καὶ κατάπτυστα, ὅσῳ μάταιαι μορμολύκαι καὶ ἀνεμώλια πάντῃ φόβητρα εἰς τοὺς ἐνόχους καὶ κακούργους ὑπῆρξαν ἡ ἀγχόνη καὶ ὁ δήμιος, ἡ εἱρκτὴ καὶ αἱ περιορίσεις; ὅσῳ ἀνίσχυρα καὶ ἀσθενέστατα ἐμπόδια ὑπῆρξαν ταῦτα εἰς τὸν ἀκράτητον ῥοῦν τοῦ αἵματος, εἰς τὴν πλημμύραν τοῦ κακοῦ· ἔχουσι δὲ τοσαῦτα σπαραξικάρδια ἀποτελέσματα, ὅσα τὸ δῆγμα ψυχρᾶς ἐχίδνης καὶ τὸ δηλητήριον! ἐντεῦθεν τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς μῖσος καὶ ἡ ψυχρότης τινῶν εἰς τὴν παιδείαν. Μὴ σᾶς φανῇ δὲ τοῦτο παράδοξον, καθότι οὐ μόνον πολλὰ παραδείγματα τέκνων, ἐκτρωμάτων ὄντων τῆς φύσεως, ἅπερ μισοῦσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ἐπιβεβαιοῦσιν ἐναργέστατα τὴν γνώμην μας ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοῦτο γίνεται, ἐπειδὴ ὁ παῖς σκέπτεται ἀποκλειστικῶς περὶ ἑνὸς πράγματος, ὅπερ τῷ κάμνει καλὴν ἢ θλιβερὰν ἐντύπωσιν· ἡ ἐντύπωσις αὕτη, ὡς ἔφθην εἰπὼν ἀνωτέρω, ἐντυποῦται βαθέως ἐν τῇ μνήμῃ του, καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ συμβαίνει πολλάκις ἵνα ᾖ ἡ παρὰ τῶν γονέων αὐστηρὰ πρὸς αὐτὸν ἐπίπληξις ἢ βία, ἥτις, ἀκολούθως, τίκτει ἐν αὐτῷ τὸ μῖσος. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, συντελούσης βεβαίως καὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, βλέπετε πολλοὺς παῖδας, εἰς οὓς τὰ γράμματα φαίνονται ὡς *βουνά*. Εὐτυχεῖς δὲ ἡμεῖς τώρα, καθότι δὲν ἔχομεν, ὡς ἄλλοτε, διδασκάλους ὡς *γεριτσάρους*.

Γενικῶς δὲ, ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ χρονικῇ ἐποχῇ, ἥτις νῦν φθίνει, ἡ προσευχὴ τῆς κόρης σας, ἂς μὴ παρατείνηται ἢ πέντε λεπτὰ καθ' ἑκάστην.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἀλοΐσιος Γαλβάνης.

Ὁ περίφημος ἰατροφυσικὸς Ἀλοΐσιος Γαλβάνης, ὁ ἔχων τὸ κλέος τοῦ ὅτι νέον ἀνέῳξε στάδιον εἰς τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀνακαλύψεως τοῦ *ζωϊκοῦ ἠλεκτρισμοῦ*, ἐγεννήθη ἐν Βονωνίᾳ τὴν 9 7βρίου 1717.

Εἰκοσαετὴς ὢν, σκοπὸν προὐτίθετο ἵνα γένηται μοναχὸς, ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ οἰκογένειά του καὶ οἱ φίλοι του κατώρθωσαν νὰ τὸν ἀποτρέψωσι τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σκοποῦ τούτου.

Ὁ Γαλβάνης ἠσπάσατο τότε τὴν ἰατρικὴν, καὶ ἤρξατο νὰ σπουδάζῃ τὴν φυσιολογίαν καὶ τὴν ἀνατομίαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, ὃν ἔδειξε διὰ τὴν Θεολογίαν, καὶ μετ' ὀλίγον διεκρίθη ὡς χειρουργὸς καὶ μαιευτής. Κατὰ τὰ 1762, ὑπερησπίσθη θέσιν τινὰ *Περὶ τῶν ὀστῶν, τῆς φύσεως καὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν*, ἥτις ἐπήνεγκε τὸν διορισμόν του ὡς καθηγητοῦ τῆς ἀνατομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βονωνίας.

Ἔχων τὴν θέσιν ταύτην, τιμώμενος μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν του, σύζυγος γυναικὸς, ἣν ὑπερηγάπα μᾶλλον παντὸς ἄλλου, τῆς Λουκίας Γαλεάτζη, θυγατρὸς τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ καθηγητοῦ, ὁ Γαλβάνης οὐδὲν αἴτιον εἶχε νὰ λυπηθῇ διότι παρῃτήθη τοῦ μοναστικοῦ βίου· ἀλλ' ἡ εὐτυχία του διήρκεσεν ὀλίγον.

Ἡ Κ. Γαλβάνη, προσβληθεῖσα ὑπὸ στηθικοῦ πάθους, ἔπεσε βαρέως ἀσθενής· ὁ δὲ σύζυγός της τῇ ἀφιέρωσε τὰς φροντίδας του, ἠγρύπνησεν ἐπ' αὐτῆς μετὰ θελζικαρδίου μερίμνης. Τότε δὲ καθηκρίζων βατράχους ὅπως παρασκευάσῃ ζωμὸν διὰ

τὴν σύζυγόν του, ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ κάμῃ τὰς πρώτας του πηρατηρήσεις περὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Διεξεθήκεν ὁ ἴδιος τὰ τῆς περιέργου ταύτης ἀνακαλύψεως, καὶ ἀναφέρομεν αὐτολεξεὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ:

« Ἀνέτεμον ἕνα βάτραχον, τὸν παρεσκεύασα, καὶ προτιθέμενος ἵνα ὅλως διάφορον ποιήσωμαι αὐτοῦ χρῆσιν, ἔθηκα αὐτὸν ἐπὶ τροῦ τραπεζίου, ἐν ᾧ εὑρίσκετο ἠλεκτρικὴ μηχανή· ὁ βάτραχος δὲν ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ ἀγωγοῦ ἢ διὰ μικροῦ διαστήματος. Ἑνὸς δὲ τῶν βοηθούντων με πλησιάσαντος ἠρέμα, ἐκ τύχης, τὴν ἄκραν σμίλης πρὸς τὰ μηρικὰ νεῦρα τοῦ βατράχου τούτου, πάραυτα ἅπαντες οἱ μῦς συνεστάλησαν εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε εἶπας ἂν ὅτι ἐταράττοντο ὑπὸ σφοδροτάτων σπασμῶν· ἄλλος δέ τις, ὅστις ἐποίει μεθ' ὑμῶν πειράματα ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, παρετήρησεν ὅτι τὸ φαινόμενον ἐλάμβανε χώραν, ὁσάκις ἐξήγετο σπινθὴρ ἀπὸ τοῦ ἀγωγοῦ τῆς μηχανῆς. Ἐνῷ δ' ἐγὼ ἐνησχολούμην εἰς ἄλλο τι καὶ ἐσκεπτόμην κατ' ἐμαυτὸν, οὗτος, ἐκπεπληγμένος διὰ τὸ γεγονὸς, ἦλθε νὰ μ' εἰδοποιήσῃ· ἀπίστευτον ἔχων πρὸς τὰ τοιαῦτα ζῆλον, καὶ διαφλεγόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἐπαναλάβω τὸ πείραμα, ἠθέλησα ἵνα φέρω εἰς φῶς τὴν ἄγνωσταν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου· κατὰ συνέπειαν, ἤγγισα ἐγὼ αὐτὸς διὰ τῆς ἄκρας σμίλης ἀμφότερα τὰ μηρικὰ νεῦρα, ἐνῷ εἷς τῶν ἀγωγῶν ἐξῆγε σπινθῆρα· τὸ φαινόμενον παρουσιάσθη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἶδον σφοδρὰς συστολὰς εἰς τοὺς μῦς τῶν μελῶν, ὡς ἐὰν κατελαμβάνετο ὑπὸ τετάνου τὸ ζῶον, καὶ τοῦτο, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήγοντο σπινθῆρες.»

Ὁ Γαλβάνης ἀνενέωσε τὰ πειράματά του ἐπὶ ζώντων καὶ νεκρῶν βατράχων, καὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι αἱ μυωνικαὶ κινήσεις, αἱ συστολαὶ ἦσαν ἧττον ἰσχυραὶ παρὰ τοῖς ζῶσι ζώοις, καὶ ἐκ τῆς σημαντικῆς ταύτης ἀνακαλύψεως ἐπωφεληθεὶς βραδύτερον ὁ Βόλτας, ἐξέτεινε καὶ κατήρτισε τὰς θεωρίας τοῦ Γαλβάνη· ἀλλ' εἰς τοῦτον καὶ μόνον ἀνήκει ἡ δόξα τοῦ ὅτι πρῶτος ἀνέῳξε τὸν δρόμον. Εἶναι ἀληθὲς ὅμως ὅτι περιστάσεις τινὲς ἔδωκαν ἤδη ὑπονοίας περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀβαροῦς ταύτης δυνάμεως, ἣν ὁ μὲν Γαλβάνης *ζωϊκὸν ἠλεκτρισμὸν* ὀνομάζει, οἱ δὲ σοφοὶ ὁμογνώμονες *γαλβανισμὸν* ἀπεκάλεσαν.

Κατὰ τὸ 1786, μαθητής τις τοῦ Κοτύγνου, καθηγητοῦ τῆς ἰατρικῆς ἐν Νεαπόλει, ἠσθάνθη βιαίαν κίνησιν ἀνατέμνων μῦν, ὅστις ἔδηξεν αὐτὸν κατὰ τὸ σκέλος, ὅτε ἡ σμίλη του ἤγγισεν ἓν τῶν νεύρων τοῦ ζώου. Ὁ Σοῦζλερ ὁμιλεῖ ἐπίσης ἐν τῇ *Νέᾳ περὶ Ἡδονῆς θεωρίᾳ* αὐτοῦ, ἐκδοθείσῃ τῷ 1767, περὶ τῆς παραδόξου γεύσεως, τῆς παραγομένης ὑπὸ δύο πλακῶν μετάλλου διαφόρου, τεθειμένων ἐν τῷ στόματι μετά τινος προφυλάξεως· Ἀλλὰ τὰ διδόμενα αὐτὰ ἔμενον ὡς ἀμυδρὰ ἐνδείγματα, ἕως οὗ ὁ Γαλβάνης ἔσχε πρῶτος τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν τοῦ νὰ ἐξιχνιάσῃ τὰ τυχαίως ὑπὸ τῆς ἀνατομίας βατράχου ἀποκαλυφθέντα φαινόμενα, καὶ ἔδωκεν οὕτως ὁριστικὸν ἀποτέλεσμα, ἀκριβῆ ἰδέαν εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ὁ ἰατρὸς ὑπῆρξεν ἧττον εὐτυχὴς τοῦ φυσιοδίφου· διότι, διαφιλονεικήσας ἐπὶ πολὺν χρόνον πρὸς τὸν θάνατον τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ σύζυγον, τὸ θέλγητρον τῆς ἑστίας αὐτοῦ, ἀπώλεσεν αὐτὴν τῷ 1790· συγχρόνως δὲ τῷ ἐπῆλθε καὶ ἄλλη δυστυχία· τῆς Κισαλπινῆς δημοκρατίας ἐπιβαλούσης τὸν πολιτικὸν ὅρκον παρὰ τοῖς ὑπαλλήλοις αὐτῆς, ὁ Γαλβάνης, ἀποποιηθεὶς νὰ δώσῃ αὐτὸν, ἀπώλεσε τοὺς τίτλους καὶ τὰς θέσεις αὐτοῦ. Εἰς τὸ ἔσχατον περιελθὼν τῆς ἐνδείας, ἐζήτησε φιλοξενίαν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰακώβου, ὅστις τὸν ὑπεδέχθη μετ' ἐγκαρδίου φιλοφροσύνης· ἀλλ' ὁ Γαλβάνης, καιρίως τὴν καρδίαν πληγεὶς ὑπὸ τοῦ θανάτου τῆς συζύγου του, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν θλῖψιν του, καὶ καταβιβρωσκόμενος ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας, ἔπεσεν εἰς ἀτονίαν, μεγάλως τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνησυχήσασαν. Οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ θεραπεύσῃ τὸν μαρασμὸν αὐτοῦ, οὔτε αἱ πρόθυμοι φροντίδες τῶν φίλων του ἰατρῶν, οὔτε τὸ ψήφισμα τῆς Κισαλπινῆς δημοκρατίας, ἥτις, τιμῶσα τὸν σοφὸν καὶ σεβομένη τὸν πολιτικὸν ἄνδρα, τῷ ἀπέδιδεν *ἄνευ ὅρων* τὴν καθηγετικήν του θέσιν.

Ἀλλ' ὁ Γαλβάνης δὲν ἔμελλε ν' ἀναβῇ πλέον εἰς τὴν ἕδραν τῆς ἀνατομίας, ἣν ἐνελάμπρυνεν· ἀπέθανεν ἐν Βονωνίᾳ τὴν 4 δεκεμβρίου 1798, καταλιπὼν μνήμην βίου ἐντίμου καὶ φιλοπόνου.

Ἐκτὸς τῆς *περὶ τῶν ὀστῶν* θέσεώς του, ἧς ἐμνημονεύσαμεν, ἐδημοσίευσεν *Ὑπόμνημα περὶ τῶν νεφρῶν καὶ τῶν οὐρητήρων τῶν πτηνῶν*, ἔπειτα ἐξέθηκε τὸ σύστημά του εἰς βιβλίον τι, ἐπιγραφόμενον *Σχόλια περὶ τῶν ἠλεκτρικῶν δυνάμεων πρὸς παραγωγὴν μυωνικῶν κινήσεων*. Τὰ δύο ταῦτα βιβλία συνετάχθησαν εἰς τὸ Λατινικόν.

Τὰς θεωρίας τοῦ Γαλβάνη ζωηρῶς ὑπερησπίσθησαν καὶ κατεπολέμησαν οἱ σύγχρονοί του. Βόλτας, ὁ διασημότερος τῶν ἀντιπάλων του, διισχυρίσθη ὅτι δὲν ὑπῆρχεν εἰδικὸς ἠλεκτρισμὸς ἐν τοῖς ζώοις, ὡς ἐδόξαζεν ὁ Γαλβάνης, καὶ ὅτι τὸ νευρικὸν ῥευστὸν οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ συνήθης ἠλεκτρισμὸς, εἰς ὃν τὰ ὄργανα τῶν ζώων ἐχρησίμευον ὡς ἀγωγοί. Ὁ Βόλτας ἀπέδειξε διὰ τοῦ ἠλεκτρομέτρου καὶ τοῦ ἠλεκτριομονάστου, ὅτι ἡ ἐπαφὴ μετάλλων διαφόρου φύσεως παράγει διηνεκῆ ἀπόκρισιν ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ μὲν ἑνὸς μετάλλου δίδοντος τὸ ὑελῶδες, τοῦ δ' ἑτέρου τὸ ῥητινῶδες ῥευστόν· Ὁ ἀντίζηλος τοῦ Γαλβάνη κατεσκεύασεν ἀξιοθαύμαστόν τι ἐργαλεῖον, τὴν *Βολταϊκὴν στήλην*, δι' ἧς ἐπέτυχεν ἀποτελέσματα τοιαῦτα, ὥστε ἠδυνήθη ν' ἀποδείξῃ τὴν ταὐτότητα τοῦ γαλβανισμοῦ καὶ ἠλεκτρισμοῦ.

Τοῦ μέσου τοῦ παράγειν τὸν γαλβανισμὸν ὄντος γνωστοῦ, οἱ σοφοὶ ἐπεδόθησαν εἰς διάφορα πειράματα. Ὁ πανεπιστήμων Κ. Οὐμβόλδτος ἀπεπειράθη πρῶτος πειράματος ἐπὶ τῶν ἰχθύων, ὧν ἡ νευρικὴ εὐερεθεσία ἐστὶ μεγίστη. «Εἶδον, λέγει, ἰχθῦς, ὧν ἡ κεφαλὴ πρὸ ἡμισείας ἐκόπη ὥρας, πλήττοντας τὴν γαλβανισμένην αὐτῶν οὐρὰν διὰ τρόπου τοιούτου, ὥστε τὸ σῶμα ἐπήδα ἀρκετὰ ὑψηλὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφ᾽ ἧς ἦσαν τεθειμένοι.» Ἀκολούθως ὁ Κ. Οὐμβόλδτος προσεπάθησε ν᾽ ἀναστήσῃ πτηνά, προσβεβλημένα ὑπὸ προφανοῦς θανάτου, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐξελέξατο σπῖνον, ὅστις κατακεκλιμένος ἤδη καὶ ἔχων κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ. Ἅμα ἡ γαλβανικὴ συγκοινωνία συνέστη μεταξὺ τοῦ ῥάμφους καὶ τοῦ ἀρχοῦ, τὸ πτηνὸν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἠγέρθη ἐπὶ τῶν πατῶν πλήττον τὰς πτέρυγας, ἀνέπνευσε ἐπὶ πέντε ἢ ἓξ λεπτὰ καὶ ἐξέπνευσεν ἡσύχως. Ὁ γενναῖος σοφὸς ἐποίησε πειράματα καὶ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ· ἐπέθηκεν ἐκδόρια δύο ἐπὶ τῶν δελτοειδῶν μυῶν καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἑλκῶν δύο μεταλλικοὺς καταρτισμούς· καθ᾽ ἣν δὲ στιγμὴν τὰ δύο μέταλλα ἐτέθησαν εἰς συνάφειαν, οἱ ὦμοί του συνεχώσθησαν σπασμωδῶς, ὁ Κ. Οὐμβόλδτος ἠσθάνθη κνισμὸν, σφύξιν ἀλγεινὴν, καὶ ἀστραπὴ διῆλθε πρὸ ὀφθαλμῶν του.

Ὁ δόκτωρ Μόνρος ἦν τοσοῦτον εὐαίσθητος εἰς τὴν γαλβανικὴν ἐνέργειαν, ὥστε ἔπασχεν αἱμορραγίαν τῆς ῥινὸς, ὁσάκις, βαλὼν τεμάχιον ψευδαργύρου εἰς τοὺς ῥώθωνας, ἔθετε τοῦτο εἰς συνάφειαν διὰ νήματος ἀγωγοῦ μεθ᾽ ἑλάσματος χαλκοῦ, τεθειμένου ἐπὶ τῆς γλώσσης του. Ἡ αἱμορραγία ἤρχιζεν ἅμα ἡ λάμψις ἐφαίνετο.

Ζινόττης ὁ ἐκ Βονωνίας ἐγαλβάνισεν ἔντομα. Φονεύσας τέτιγα, ἔθηκεν αὐτὸν εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν δύο ἄκρων στήλης, καὶ πάραυτα ἡ κίνησις καὶ ὁ χαρακτηριστικὸς τοῦ ἐντόμου ἦχος διεδηλώθησαν.

Ἰούλιος ὁ ἐκ Τουρίνου καθυπέβαλεν εἰς τὸ ῥεῦμα στήλης ἀρκετὰ ἰσχυρᾶς φυτὰ ἐν πλήρει βλαστήσει καὶ ἐπέτυχε τὴν κλεῖσιν τῶν φυλλαρίων φυτοῦ τινος.

Οἱ μᾶλλον διακεκριμένοι φυσιολόγοι, ἡγουμένου τοῦ Βιχάτου, ἐζήτησαν τὴν αἰτίαν τῆς ζωῆς ἐν τοῖς γαλβανικοῖς φαινομένοις· ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τεθανατωμένων καὶ μεγάλων ζώων γενόμενα πειράματα δὲν ἔλυσαν τὸ δυσχερὲς τοῦτο ζήτημα. Ὁ Ἀλδίνης συνεπέρανεν ἐκ πειραμάτων, γενομένων ἐν Λονδίνῳ ἐπὶ ἀπαγχονισθέντος (τὴν 3 Ἰανουαρίου 1803), ὅτι ὁ γαλβανισμὸς ἐπενεργεῖ ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ μυωνικοῦ καὶ νευρικοῦ συστήματος καὶ ὅτι παρέχει ἰσχυρὸν μέσον ὅπως ἀνακαλῇ εἰς τὴν ζωὴν τοὺς πεσόντας εἰς ἀσφυξίαν.

Ἀλλὰ ποιήσωμεν μνείαν καὶ τοῦ πειράματος τοῦ δόκτωρος Ἀνδρέου Ἴρη. Τὸ πτῶμα δολοφόνου τινὸς, ἀποσπασθὲν τῆς ἀγχόνης ἡμίσειαν ὥραν μετὰ τὴν ἀνάρτησίν του, ἐκομίσθη εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τοῦ δόκτωρος, ὅστις ἀμέσως ἔκαμεν ἐντομὰς εἰς τὸ ἰνέον καὶ τὴν πτέρναν, ἀπεκάλυψε τὸν νωτιαῖον μυελὸν, τὰ ἀρχικὰ νεῦρα, καὶ ἔθηκεν εἰς συνάφειαν τὰ ὄργανα δι᾽ ἀγωγῶν. Τὸ σῶμα τοῦ ἀπαγχονισθέντος ἐδονήθη σπασμωδῶς, τὸ σκέλος ἐτάθη μετὰ τοσαύτης σφοδρότητος, ὥστε παρ᾽ ὀλίγον ν᾽ ἀνατρέψῃ ἕνα τῶν παρόντων· τελεία ἀναπνοὴ ἤρξατο, τὸ στῆθος ἀνέβαινε καὶ κατέβαινεν, ἀκολουθοῦν τὰς κινήσεις τοῦ διαφράγματος, ὡς καὶ παρὰ τῷ ζῶντι ἀνθρώπῳ· πάντα τὰ πάθη ἐξεφράζοντο ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ ἀπαγχονισθέντος. Καθ᾽ ὅσον ἡ δύναμις τῶν ἠλεκτρικῶν ἐκροῶν ηὔξανε, τὸ πρόσωπόν του ἐξέφραζεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν τρόμον, τὴν ἀπελπισίαν, τὴν ὀργὴν, τὴν ἀγωνίαν μετὰ εἰδεχθοῦς μειδιάματος. Οἱ παρευρισκόμενοι, μὴ δυνηθέντες ν᾽ ἀνθέξωσιν εἰς τοιοῦτον θέαμα, οἱ μὲν ἔφυγον ἔντρομοι, οἱ δὲ ἐλειποθύμησαν καὶ ἠσθένησαν.

Οὐδόλως προτιθέμεθα ἵνα ὁμιλήσωμεν ἐν τῷ βιογραφικῷ τούτῳ ἄρθρῳ περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὸν τηλέγραφον (ἀντικειμένου ἄλλως τε, περὶ οὗ ὡμίλησε καὶ ἄλλοτε ἡ *Νέα Ἑπτάλοφος*)· εἴπομεν μόνον ὅτι ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διὰ πολλὰς ἀσθενείας, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὰς παραλυσίας· ὑπῆρξαν δὲ καὶ ἀποτυχίαι καὶ ἐπιτυχίαι. Ὁ Κ. Μαγενδὶ ἐποίησε χρῆσιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὑπὸ μορφὴν διαλειπόντων ῥευμάτων κατὰ περίπτωσίν τινα ἐξασθενίσεως τῆς ὁράσεως.

Ἡ ἰατρικὴ τῶν Παρισίων Σχολὴ ἔδειξεν εὐθὺς ἀπ᾽ ἀρχῆς ζωηρὸν ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Γαλβάνη· ἐπιτροπὴ ἐκλεχθεῖσα ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐνετάλη ἵνα ἐπαναλάβῃ τὰ ἀπὸ τοῦ 1790 γενόμενα πειράματα, καὶ νὰ περιγράψῃ τὰ ἐπιτευχθησόμενα ἀποτελέσματα. Βραδύτερον δὲ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Σύλλογος διώρισεν ἐπιτροπὴν ὅπως ἐξακριβώσῃ τὰ τοσοῦτον ἐνδιαφέροντα, διάφορα καὶ ὠφέλιμα τοῦ γαλβανισμοῦ ἀποτελέσματα.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Η ΜΥΟΣΩΤΙΣ.

(ΔΙΗΓΗΜΑ).

Τῷ 1809 ὑπῆρχεν ἐν τῷ 12ῳ συντάγματι τῆς γραμμῆς, τότε φρουροῦντι ἐν Στρασβούργῃ, ἀξιωματικός τις, καλούμενος Πέτρος Πιταίσιος, ὅστις ἦν ἐκ τοῦ ἡμιβαρβάρου καὶ ἡμιπεπολιτισμένου μέρους τῆς Βουργονίας, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μόρβαν, καὶ ὅστις ὑπὸ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐκαλεῖτο Πέτρος ὁ *Ὠμοφάγος*. Ἦν ἀνδρεῖος καθ᾽ ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, καὶ, ὡς ἔλεγον εἰς τὸ σύνταγμα, εἶχε τραχὺ τὸ δέρμα. Πάντοτε ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος εἰς τὸ πῦρ, ἐνομίζετο παρ᾽ ὅλων ὡς δύο μόνον ἀγαπῶν ἐν τῷ κόσμῳ πράγματα: τὴν ὀσμὴν τῆς πυρίτιδος καὶ τὸν συριγμὸν τῶν σφαιρῶν. Ὅσοι τὸν εἶδον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὅτε μὲ ὀφθαλμοὺς διαπύρους, μὲ μύσταξ ἀνωρθωμένον, μὲ ῥώθωνας ἀνοικτοὺς, ἐῤῥίπτετο εἰς τὸ πυκνότερον τῆς συμπλοκῆς μέρος, συνείθιζον νὰ λέγωσιν ὅτι ἡ σφαγὴ ἦν ὁ χορὸς τοῦ Πέτρου Ὠμοφάγου.

Ἡμέραν τινὰ ὁ φίλος ἡμῶν Πέτρος ἐπέδωκεν εἰς τὸν συνταγματάρχην του ἐπιστολὴν, δι᾽ ἧς ἐζήτει ἄδειαν ἵνα ὑπάγῃ νὰ ἐπιμεληθῇ τὴν γραῖαν αὐτοῦ μητέρα, ἀσθενοῦσαν ἐπικινδύνως. Προσετίθη ὅτι ὁ πατήρ του, ἑβδομηκονταέτης καὶ παραλυτικὸς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιμεληθῇ ποσῶς τὴν πτωχὴν αὐτοῦ σύζυγον. Ὑπέσχετο δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ ἅμα ὡς ἴδῃ τὴν μητέρα του ἐκτὸς κινδύνου. Ὁ συνταγματάρχης ἀπεκρίθη εἰς τὸν Πέτρον Πιταίσιον ὅτι, ἀπὸ στιγμῆς εἰς ἄλλην, τὸ σύνταγμα ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν διαταγὴν νὰ ἐκστρατεύσῃ, καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἄδειαν τῆς ἀπουσίας.

Ὁ Πέτρος Πιταίσιος οὐδὲν ἀντεῖπε.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας δευτέρα ἐπιστολὴ ἐδόθη εἰς τὸν συνταγματάρχην· ὁ Πέτρος ἀνήγγελλεν αὐτῷ ὅτι ἡ μήτηρ του εἶχεν ἀποθάνει μὲ τὴν θλῖψιν τοῦ ὅτι δὲν εἶδε τὸν υἱὸν αὐτῆς παρ᾽ αὐτῇ· ἤθελε νὰ τῷ δώσῃ, ὡς ἀγαθὴ καὶ φιλόστοργος μήτηρ, τὴν τελευταίαν αὐτῆς εὐλογίαν. Ὁ Πέτρος ἱκέτευε τὴν φορὰν ταύτην ἀκόμη νὰ τῷ δοθῇ ἄδεια μηνός. Ἔλεγεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ φανερώσῃ τὸ αἴτιον, ὅπερ ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν ταύτην, διότι ἦν μυστικὸν οἰκογενείας. . Παρεκάλει ἐπιμόνως τὸν συνταγματάρχην νὰ μὴ τῷ ἀρνηθῇ τὴν χάριν ταύτην.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου δὲν ἔσχε πλείονα ἐπιτυχίαν τῆς πρώτης. Μόνον ὁ λοχαγὸς τοῦ πτωχοῦ στρατιώτου τῷ εἶπε: «Πέτρε, ὁ συνταγματάρχης ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν σου. Λυπεῖται διὰ τὸν θάνατον τῆς γραίας μητρός σου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν, τὴν ὁποίαν ζητεῖς, διότι αὔριον τὸ σύνταγμα ἀφίνει τὴν Στρασβούργην.

— Ἄ! τὸ σύνταγμα ἀφίνει τὴν Στρασβούργην; καὶ ποῦ ὑπάγει, παρακαλῶ;

— Εἰς τὴν Αὐστρίαν. Θὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Βιέννην, ἀνδρεῖέ μου Πέτρε. Θὰ πολεμήσωμεν μὲ τοὺς Αὐστριακούς· αὐτὸ σὲ εὐχαριστεῖ, ἀλήθεια; Ἐκεῖ θὰ σὲ ἰδῶ, ἀνδρεῖέ μου.»

Ὁ Πέτρος Πιταίσιος οὐδὲν ἀπεκρίθη, διότι ἐφαίνετο βεβυθισμένος εἰς σκέψεις βαθείας. Ὁ λοχαγὸς ἔλαβε τὴν χεῖρά του καὶ κινῶν αὐτὴν ῥωμαλέως: «Ἄ! μπᾶ, ἔκραξε, λέγε μοι δά . , μὴ εἶσαι σήμερον κωφός; Σοὶ ἀναγγέλλω ὅτι, πρὶν παρέλθουν ὀκτὼ ἡμέραι, θὰ λάβῃς τὴν εὐτυχίαν νὰ κτυπηθῇς μὲ Αὐστριακούς, καὶ σὺ δὲν μ᾽ εὐχαριστεῖς κἂν διὰ τὴν καλὴν εἴδησιν, οὔτε φαίνεσαι ὅτι μ᾽ ἀκούεις!

— Ναί, ναί, λοχαγέ μου, σὲ ἤκουσα κάλλιστα, καὶ σὲ εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν εἴδησιν· τὴν εὑρίσκω ἐξαίρετον.

— Εὐτυχῶς.

— Ὥστε, λοχαγέ μου, δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ λάβω τὴν ἄδειαν.

— Ἀλλ᾽ εἶσαι τρελλός; ἄδειαν . . . . . τὴν παραμονὴν τῆς ἐκστρατείας;

— Δὲν τὸ ἐσυλλογίσθην . . . Εἴμεθα εἰς τὴν παραμονὴν τῆς ἐκστρατείας . . . Εἰς τὰς στιγμὰς ταύτας δὲν δίδουν ἄδειαν . .

— Οὔτε ζητοῦν!

— Σωστόν . . οὐδὲ ζητοῦν . . διότι ἤθελον φανῆ ἄνανδροι . . Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ δὲν ζητῶ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν θέλω· θὰ οἰκονομήσω τὸ πρᾶγμα.

— Καὶ θὰ κάμῃς καλά.

Τῇ ἐπιούσῃ τὸ 12ον σύνταγμα τῆς γραμμῆς εἰσήρχετο εἰς τὴν Γερμανίαν. Τῇ ἐπιούσῃ, ὁ Πέτρος Πιταίσιος, ὁ ἐπιλεγόμενος Ὠμοφάγος, ἐλειποτάκτει.

Μετὰ τρεῖς μῆνας, ἐνῷ τὸ 12ον σύνταγμα, δρεψάμενον ἱκανὰς δάφνας δόξης εἰς τὰ πεδία τοῦ Βάγραμ, εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ εἰς Στρασβούργην, ὁ Πέτρος Πιταίσιος συνελήφθη καὶ ἤχθη αἰσχρῶς εἰς τὸ τάγμα του ὑπὸ χωροφυλακῆς.

Μετ᾽ ὀλίγον συγκροτεῖται στρατιωτικὸν δικαστήριον. Ὁ Πέτρος Πιταίσιος κατηγορεῖται ὅτι ἐλειποτάκτησε, καθ᾽ ἣν στιγμὴν τὸ σύνταγμά του εὑρίσκετο ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ.

Μοναδικὸν θέαμα παρουσίασε τὸ δικαστήριον τοῦτο. Ἀφ᾽ ἑνὸς ὁ κατήγορος ἔλεγε: «Πέτρε Πιταίσιε, σὺ, εἷς τῶν γενναιοτέρων τοῦ στρατοῦ, σὺ, ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ὁποίου λάμπει ὁ ἀστὴρ τῆς τιμῆς, σὺ, ὅστις δὲν περιέπεσές ποτε οὔτε εἰς τιμωρίαν, οὔτε εἴς τινα κατηγορίαν ἐκ μέρους τοῦ ἀρχηγοῦ σου, ἄφησες τὸ τάγμα σου εἰς τὴν παραμονὴν σχεδὸν μάχης, ἑλκυόμενος ὑπὸ ἰσχυροῦ αἰτίου. Τὸ αἴτιον τοῦτο τὸ δικαστήριον θέλει νὰ τὸ μάθῃ, διότι θὰ ἦν εὐτύχημα τὸ νὰ ἐπιτύχῃς ἂν ὄχι νὰ παραιτηθῇς, διότι οὔτε εἶναι πρέπον, οὔτε τὸ θέλει ὁ αὐτοκράτωρ, τοὐλάχιστον νὰ συστηθῇς εἰς τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ.»

Ἀφ᾽ ἑτέρου ὁ κατηγορούμενος ἀπεκρίνετο: «Ἐλειποτάκτησα ἄνευ λόγου, ἄνευ αἰτίου· δὲν μετανοῶ διότι ἔπραξα τοῦτο. Ἂν γένῃ χρεία, θὰ τὸ ἐπανακάμω. Ἐγενόμην ἄξιος θανάτου, καταδικάσατέ με!»

Ἔπειτα ἦλθον μάρτυρες λέγοντες: «Ὁ Πέτρος Πιταίσιος ἐλειποτάκτησε, τὸ γνωρίζομεν, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύομεν.»

Ἄλλοι: Ὁ Πέτρος Πιταίσιος ἐτρελλάθη. Πρέπει νὰ τὸν στείλητε εἰς τὸ φρενοκομεῖον, καὶ ὄχι εἰς τὸν θάνατον.»

Ὀλίγου ἐδέησεν ἡ γνώμη αὕτη νὰ γενῇ παραδεκτὴ, διότι οὐδεὶς ὑπῆρχεν εἰς τὸ δικαστή-

ριον, ὅστις ἐθεώρει τὴν λειποταξίαν τοῦ Πέτρου Πιταισίου, τοῦ ἐπιλεγομένου *Ὠμοφάγου*, ὡς τῶν ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως ἰδιοτροπιῶν ἐκείνων, ἃς οὐδεὶς ἐννοεῖ, ἀλλ' ἃς ἅπαντες παραδέχονται. Ἐν τοσούτῳ ὁ κατηγορούμενος ἐδείχθη τοσούτῳ ἁπλοῦς, τοσούτῳ λογικῶς ἐπέμενεν ἀπαιτῶν καταδίκην, μετὰ τοσαύτης τολμηρᾶς ἐλευθερίας ἐφανέρωσε τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνων ἀκαταπαύστως ὅτι δὲν μετενόει, ἡ εὐστάθειά του τόσῳ ἦν παράτολμος, ὥστε δὲν ἔμενε κανὲν μέσον νὰ κινήσῃ τὴν ἐπιείκειαν. Ἐκρίθη ἔνοχος θανάτου.

Ὅτε ἔμαθε τὴν καταδίκην του, ὁ Πέτρος Πιταίσιος δὲν ἐκίνησε τὰς ὀφρῦς, δὲν ἠλλοιώθη. Παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ ζητήσῃ χάριν, ἀλλ' ἀπεποιήθη.

Ἐπειδὴ δ' ἕκαστος ἐμάντευεν ὅτι ἐν τῷ βάθει τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὑπῆρχε μυστήριόν τι παράδοξον, ἀπεφασίσθη ν' ἀναβληθῇ ἡ καταδίκη τοῦ Πέτρου Πιταισίου. Ὁ κατάδικος ὡδηγήθη ἐκ νέου εἰς τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ εἱρκτήν· τῷ ἀνήγγειλαν ὅτι ἕνεκα εἰδικῆς τινος εὐνοίας, εἶχεν 72 ὥρας εἰσέτι ἵνα ζητήσῃ χάριν· ἐκίνησε τοὺς ὤμους, ἀλλ' οὐδὲν ἀπεκρίθη.

Τὴν νύκτα, ἥτις προηγεῖτο τῆς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὡρισμένης ἡμέρας, ἡ θύρα τῆς εἱρκτῆς τοῦ Πέτρου ἐστράφη ἡσύχως ἐπὶ τῶν στροφίγγων αὐτῆς, εἷς δὲ ὑπαξιωματικὸς τῆς νέας φρουρᾶς προυχώρησε μέχρι τῆς στρατιωτικῆς κλίνης, ἐν ᾗ ἐκοιμᾶτο ὁ κατάδικος, καὶ, ἀφ' οὗ ἐπί τινας στιγμὰς ἐθεώρησεν αὐτὸν μετὰ περιεργείας καὶ θαυμασμοῦ, τὸν ἀφύπνισεν· ὁ Πέτρος Πιταίσιος ἤνοιξεν ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ βλέπων περὶ αὐτόν: Ἀ, εἶπεν, ἦλθε λοιπὸν ὁ καιρός; . τέλος πάντων. .

— Οὐχί, Πέτρε, ἀπεκρίθη ὁ ὑπαξιωματικός, δὲν εἶν' ἀκόμη ἡ ὥρα, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ σημάνῃ.

— Καὶ τί μὲ θέλεις;

— Πέτρε, δὲν μὲ γνωρίζεις, ἀλλ' ἐγὼ σὲ γνωρίζω. Σὲ εἶδον εἰς τὴν Ὠστερλίτζην, ἔνθα προσηνέχθης ἀνδρειότατα. Ἔκτοτε, Πέτρε, συνέλαβον δι' ἐσὲ ζωηρὰν καὶ εἰλικρινῆ ὑπόληψιν. Φθάσας ἀπὸ χθὲς εἰς Στρασβούργην, ἔμαθα καὶ τὸ ἔγκλημά σου καὶ τὴν καταδίκην, καὶ ἐπειδὴ ὁ δεσμοφύλαξ εἶναι εἷς τῶν συγγενῶν μου, ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ νὰ ἔλθω ἵνα σὲ εἴπω: « Πέτρε, ὅστις μέλλει ν' ἀποθάνῃ, πολλάκις λυπεῖται διότι δὲν ἔχει πλησίον αὐτοῦ ἕνα φίλον διὰ νὰ τῷ ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν του καὶ τῷ ἐμπιστευθῇ ἓν ἱερὸν χρέος . . » Πέτρε, ἂν συγκατατίθησαι, θὰ ἦμαι ὁ φίλος οὗτος. .

— Εὐχαριστῶ, σύντροφε, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος συντόνως.

— Δὲν ἔχεις τι νά μοι εἴπῃς;

— Οὐδέν.

— Πῶς, οὐδένα ἀποχαιρετισμὸν διὰ τὴν μνηστήν, τὴν ἀδελφήν σου;

— Μνηστήν; . ἀδελφήν; . Δὲν ἀπέκτησά ποτε.

— Διὰ τὸν πατέρα σου; — Δὲν ἔχω πλέον πατέρα. Πρὸ δύο μηνῶν ἀπέθανεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου. — Διὰ τὴν μητέρα σου;

— Διὰ τὴν μητέρα μου; . εἶπεν ὁ Πέτρος, οὗτινος ἡ φωνὴ αἴφνης ὑπέστη βαθεῖαν ἀλλοίωσιν, τὴν μητέρα μου, . . Ἄ, σύντροφε, μὴ πρόφερε τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο, τὸ βλέπεις καλῶς, δὲν τὸ ἤκουσα, δὲν τὸ εἶπόν ποτε ἐντὸς τῆς καρδίας μου, χωρὶς νὰ συγκινηθῶ ὡς παιδίον. Καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν μοὶ φαίνεται ὅτι ἂν ὡμίλουν περὶ αὐτῆς. . .

— Λοιπόν;

— Ἤθελα κλαύσει . . Καὶ τὸ νὰ κλαύσω θὰ ἦτον ἴδιον ἀνάνδρου. Νὰ κλαύσω, ἐξηκολούθησε μετ' ἐξάψεως, νὰ κλαύσω, ἐνῷ ὀλίγας μόνον ὥρας ἔχω νὰ ζήσω ἀκόμη, ἅ, ἤθελεν εἶναι ἀνανδρία.

— Εἶσαι πολὺ αὐστηρὸς, σύντροφε. Πιστεύω ὅτι ἔχω, χάριτι θείᾳ, τόσην γενναιότητα, ὅσην εἷς ἄλλος, καὶ ἐν τούτοις θὰ ἔκλαιον χωρὶς νὰ αἰσχυνθῶ, ἂν ὡμίλουν περὶ τῆς μητρός μου.

— Ἀληθῶς! εἶπεν ὁ Πέτρος, δραττόμενος ζωηρῶς τῆς χειρὸς τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, εἶσαι ἀνὴρ, εἶσαι στρατιώτης, καὶ δὲν θὰ ἐντρέπεσο νὰ κλαύσῃς;

— Ἐνθυμούμενος τὴν μητέρα μου; . . . οὐχὶ βεβαίως. Εἶναι τόσῳ ἀγαθὴ, τόσῳ μ' ἀγαπᾷ καὶ τὴν ἀγαπῶ ὡσαύτως!

— Σ' ἀγαπᾷ; τὴν ἀγαπᾷς; . . ὦ! τότε θά σοι τὰ εἴπω ὅλα, ἡ καρδία μου εἶναι πλήρης, πρέπει νὰ κάμῃ ἔκχυσιν, καὶ ὅσῳ παράδοξα καὶ ἂν σοι φανοῦν τὰ κατακυριεύοντά με αἰσθήματα, δὲν θὰ γελάσῃς, εἶμαι βέβαιος. Ἄκουσόν μοι λοιπὸν, διότι ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἔλεγες εἶναι ἀληθέστατον· εἶναί τις εὐτυχὴς ἀποθνήσκων, ἐὰν ἔχῃ μίαν καρδίαν διὰ νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ἰδικήν του . . Δὲν θέλεις νὰ μ' ἀκροασθῇς, οὔτε θά με περιγελάσῃς;

— Σὲ ἀκούω, Πέτρε . . Ἄνθρωπος, ὅστις μέλλει ν' ἀποθάνῃ, μόνον οἶκτον καὶ συμπάθειαν δύναται νὰ κινήσῃ.

— Θὰ μάθῃς λοιπὸν ὅτι, ἀφ' ὅτου ζῶ ἐν τῷ κόσμῳ, μόνον ἓν πρᾶγμα ἠγάπησα, τὴν μητέρα μου! . . . Ἀλλὰ τὴν ἠγάπησα ὡς οὐδεὶς ἀγαπᾷ, μὲ ὅσην δύναμιν καὶ ζωὴν ἠδυνάμην. Παιδίον ἔτι, ἀνεγίνωσκον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, καθὼς καὶ αὐτὴ ἀνεγίνωσκεν εἰς τοὺς ἰδικούς μου. Ἐμάντευον τὰς ἰδέας της, ἐγνώριζε τὰς ἰδικάς μου. Διὰ τὴν καρδίαν μου, αὐτὴ ἦτον ἐγώ· διὰ τὴν καρδίαν της, ἐγὼ ἤμην αὐτή. Δὲν ἠγάπησά ποτε οὔτ' ἀπέκτησα ἐρωμένην, δὲν ἀπέκτησά ποτε φίλους. Ἡ μήτηρ μου μ' ἦτο τὸ πᾶν. Ὅθεν, ὅτε προσεκλήθην εἰς τὴν σημαίαν, ὅτε μοι εἶπον ὅτι ἦν ἀνάγκη ν' ἀφήσω τὴν μητέρα μου, μεγάλως ἀπελπίσθην καὶ ἐκήρυξα ὅτι καὶ τὴν βίαν ἂν μετεχειρίζοντο, δὲν θὰ μ' ἀπεχώριζον τῆς μητρός μου ζῶντα. Διὰ μιᾶς λέξεως, αὐτὴ ἡ ἁγία καὶ γενναία γυνὴ μετέβαλεν ὅλην μου τὴν ἀπόφασιν. .

«Πέτρε, πρέπει ν' ἀπέλθῃς, μοὶ εἶπε, τὸ θέλω.» Ἐγονυπέτησα λέγων αὐτῇ: «Μῆτερ, ὑπάγω.»

— « Πέτρε, προσέθεσεν, ὑπῆρξα: καλὸς υἱὸς, καὶ εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν διὰ τοῦτο· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει υἱϊκὸν μόνον χρέος νὰ ἐκπληρώσῃ. Πᾶς πολίτης ἀνήκει εἰς τὴν πατρίδα του· σὲ καλεῖ, ὑπάκουσον! Θὰ γενῇς στρατιώτης· ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς ἡ ζωὴ δὲν ἀνήκει εἰς σὲ, ἀλλ' εἰς τὴν πατρίδα. Ἂν τὰ συμφέροντα ταύτης τὴν ζητοῦσι, μὴ φεισθῇς αὐτῆς. Ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ ν' ἀποθάνῃς πρὸ ἐμοῦ, θά σε κλαύσω μεθ' ὅλης τῆς καρδίας τῶν δακρύων, ἀλλὰ θὰ εἴπω: Μοὶ τὸν ἔδωκεν αὐτὸς, καὶ αὐτὸς μοῦ τὸν ἀφῄρεσεν· εὐλογητὸν τὸ ὄνομά του! Ἀναχώρησον λοιπὸν, καὶ ἂν μ' ἀγαπᾷς, πρᾶξον τὸ χρέος σου.» Ὦ! τοὺς λόγους τῆς ἁγίας ταύτης γυναικὸς τοὺς ἐκράτησα. Πρᾶξον τὸ χρέος σου, μοὶ εἶπε· τὸ χρέος τοῦ στρατιώτου εἶναι νὰ ὑπακούῃ παντοῦ καὶ πάντοτε· ὅθεν παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπήκουσα. Προσέτι νὰ πηγαίνῃς εὐσταθῶς διὰ μέσου τῶν κινδύνων, ἀδιστάκτως, ἀδιασκέπτως· καὶ ἔπραξα τοῦτο. Ὅσοι μ' ἔβλεπον ὁδεύοντα οὕτως ἐνώπιον τῶν σφαιρῶν, ἔλεγον: Ἰδοὺ εἷς ἀνδρεῖος.

Εὐλογώτερον ἤθελον εἰπεῖ: Ἰδοὺ εἷς, ἀγαπῶν τὴν μητέρα του.

«Ἡμέραν τινὰ μία ἐπιστολὴ μὲ ἐπληροφόρησεν ὅτι ἦτο ἀσθενὴς ἡ πτωχὴ ἀγαπητὴ γυνή. Ἠθέλησα νὰ ὑπάγω διὰ νὰ τὴν ἴδω. Ἐζήτησα ἄδειαν ἀπουσίας, ἀλλὰ δέν μοι τὴν ἔδωκαν. Ἀνεμνήσθην τοὺς τελευταίους αὐτῆς λόγους· « Ἂν μ' ἀγαπᾷς, υἱέ μου, πρᾶξον τὸ χρέος σου.» Ἐνεκαρτέρησα λοιπόν. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἔμαθον τὸν θάνατόν της . . Ὦ, τότε ὁ νοῦς μου ἀπωλέσθη. Ἐλησμόνησα πάντα τὰ συνδέοντά με μετὰ τοῦ στρατοῦ ἵνα ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα. Πόθεν μοὶ ἤρχετο ἡ ζωηρὰ καὶ αἰφνίδιος ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐπανίδω τοὺς τόπους, ὅπου ἡ μήτηρ μου ἀπέθανε; Θέλω σοὶ τὸ ὁμολογήσει· καὶ ἐπειδὴ ἔχεις μητέρα, ἐπειδὴ τὴν ἀγαπᾷς, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ σὲ ἀγαπᾷ, θέλεις μ' ἐννοήσει . . .

« Ἡμεῖς οἱ χωρικοὶ τοῦ Μόρβαν εἴμεθα ἄνθρωποι ἁπλοῖ καὶ εὔπιστοι· δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν παιδείαν, οὔτε τὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας ἔχουσιν οἱ εἰς τὰς πόλεις, ἀλλ' ἔχομεν τὰς δοξασίας ἡμῶν, ἃς οὗτοι καλοῦσι δεισιδαιμονίας. Ἡ λέξις δὲν βλάπτει. Δεισιδαιμονίας ἢ δοξασίας, τὰς ἔχομεν· καὶ ὅστις μᾶς ἀπέσπα ἀπ' αὐτάς, θὰ ἦτο πολὺ ἐπιτήδειος. Μία ἐκ τῶν δοξασιῶν, εἰς τὰς ὁποίας μᾶλλον ἐμμένομεν, εἶναι ἐκείνη, ἥτις χορηγεῖ εἰς τὸ πρῶτον ἄνθος, ὅπερ βλαστάνει ἐπὶ τοῦ χώματος ἑνὸς τάφου, ἀρετὴν τοιαύτην, ὥστε ἐκεῖνος, ὅστις δρέπει τὸ ἄνθος, εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ λησμονήσῃ ποτὲ τοὺς τεθνῶτας, οὔτε νὰ λησμονηθῇ παρ' αὐτῶν. Δοξασία προσφιλεστάτη καὶ θελκτήριος. Ὁ ἔχων ταύτην δὲν φοβεῖται ποσῶς τὸν θάνατον, διότι ὁ θάνατος, ἄνευ τῆς λήθης, εἶναι μόνον νήδυμος ὕπνος, ἡσυχία τις μετὰ μικρὰν ἐργασίαν . . .

«Ἠθέλησα νὰ ἴδω βλαστάνον τὸ ἄνθος τοῦτο καὶ νὰ τὸ κόψω. Ἀνεχώρησα λειποτακτήσας ἐκ τοῦ στρατοῦ. Μεθ' ὁδοιπορίαν δὲ δεκαήμερον καὶ ἐπίπονον, ἔφθασα εἰς τὸν μητρικὸν τάφον. Ἡ γῆ ἐφαίνετο προσφάτως ἀνασκαλευθεῖσα· οὐδὲν δὲ ἄνθος εἶχεν εἰσέτι φυτρώσει. Περιέμενον. Μετὰ πρέλευσιν ἓξ ἑβδομάδων, εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, παρετήρησα ἓν μικρὸν ἄνθος κυανοῦν, ἀνοῖξαν ἐπὶ τοῦ τάφου. Ἦν δὲ ἐκ τῶν ἀνθέων ἐκείνων, ἅτινα οἱ κατοικοι τῆς πόλεως ὀνομάζουσι μυοσωτίδας, ἡμεῖς δὲ *μή με ξεχνᾷς*. Κόπτων αὐτὸ, ἔχυνον δάκρυα εὐδαιμονίας, διότι ἐνόμιζον ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο ἄνθος ἦν ἡ ψυχὴ τῆς μητρός μου, ὅτι ἠσθάνθη αὕτη τὴν παρουσίαν μου, καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἄνθους τούτου ἀπεδίδετο ἐκ νέου εἰς ἐμέ.

« Δὲν εἶχον ἄλλο τι κρατοῦν με εἰς τὴν πατρίδα μου, πλὴν τούτου· εἶχον λάβει τὸ τόσον πολύτιμον ἄνθος, τί μοι ἔμελλε διὰ τἄλλα; Ἀνεμνήσθην τῶν συμβουλῶν τῆς μητρός μου: «Πρᾶξον τὸ χρέος σου.» Ἐζήτησα τοὺς χωροφύλακας καὶ τοῖς εἶπον: «Ἐλειποτάκτησα, συλλάβετέ με.» Ἤδη μέλλω ν' ἀποθάνω, καὶ ἐὰν, ὡς μοι βεβαιοῖς, εἶσαι φίλος μου, θ' ἀποθάνω ἄνευ λύπης, διότι θὰ μοὶ κάμῃς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ σοῦ ζητήσω. Τὸ ἄνθος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου ὑπῆγα καὶ ἔκοψα ἐκ τοῦ τάφου, εὑρίσκεται εἰς τὸ σακκίον τοῦτο, τὸ ἐπὶ τῆς καρδίας μου ἀνηρτημένον. Ὑποσχέθητί μοι ὅτι θὰ φροντίσῃς νὰ μή με χωρίσωσιν ἀπ' αὐτοῦ. Εἶναι ὁ δεσμὸς, ὁ ἑνῶν με μετὰ τῆς μητρός μου, καὶ ἂν ἐπίστευον ὅτι ἔμελλον νὰ τὸν κόψωσιν, ὤ! θὰ ἀπέθνησκον ἄνευ γενναιότητος· εἰπὲ, μοὶ δίδεις τὴν ὑπόσχεσιν νὰ κάμῃς ὅ,τι σοῦ ζητῶ;

— Σοὶ ὑπόσχομαι νὰ μὴ χωρισθῇς τοῦ κειμηλίου τούτου, ἕως οὗ ὁ Θεός σε προσκαλέσει εἰς τὰς οὐρανίους σκηνάς του, εἶπεν ὁ ὑπαξιωματικὸς, τὰ μέγιστα συγκινηθεὶς ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Πέτρου.

—Ὦ, τὴν χεῖρά σου διὰ νὰ τὴν θλίψω ἐπὶ τῆς καρδίας μου· ὦ, σὲ ἀγαπῶ, σὲ τὸν τόσῳ δὶ ἐμὲ ἀγαθὸν, καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ αὐτοῦ μοὶ ἔδιδεν ἐκ δευτέρου τὴν ζωὴν, ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἀφιερώσω εἰς σέ.»

Οἱ δύο φίλοι ἐχωρίσθησαν.

Τῇ ἐπιούσῃ, ἀφοῦ ἔφθασαν εἰς τὸν τῆς ἐκτελέσεως ὡρισμένον τόπον καὶ ἀνεγνώσθη ἡ θανατικὴ ἀπόφασις, θόρυβος ὑπόκωφος καὶ εἶτα κραυγαὶ μακραὶ διέτρεξαν τὰς τάξεις τῶν στρατιωτῶν «Ὁ αὐτοκράτωρ . . . εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ . ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ . . »

Ὁ Ναπολέων ἐφάνη, καὶ πεζεύσας ἐβάδισε διὰ τοῦ βραχέως καὶ ὁρμητικοῦ αὐτοῦ βήματος ἰθὺ πρὸς τὸν κατάδικον.

« — Πέτρε, τῷ εἶπεν . . .»

Ὁ Πέτρος ἐθεώρησεν αὐτὸν, καὶ ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ· ἀλλ' ἄρρητός τις κατάπληξις εἶχε κατακυριεύσει αὐτόν.

— Πέτρε, ἠκολούθησεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐνθυμήθητι τοὺς λόγους, οὓς τὴν νύκτα ταύτην μοι εἶπες· ὁ Θεὸς σοι δίδει δευτέραν ζωὴν, ἀφιέρωσον αὐτὴν οὐχὶ εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὴν Γαλλίαν. Καὶ αὐτὴ εἶναι καλὴ καὶ ἀξία μήτηρ. Ἀγάπα αὐτὴν, ὡς ἠγάπας καὶ τὴν ἄλλην.

Ἀπεμακρύνθη, καὶ ἄπειροι ἐπευφημίαι τὸν ἐχαιρέτησαν.

Μετά τινα ἔτη ὁ Πέτρος, ὅστις τότε ἦν λοχαγὸς τῆς παλαιᾶς φρουρᾶς, ἔπιπτεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Βατερλὼ, καὶ, πληγεὶς θανατηφόρως, εὗρεν εἰσέτι ἀρκετὰς δυνάμεις, ἵνα φωνήσῃ σταθερῶς« Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ. Ζήτω ἡ Γαλλία. Ζήτω ἡ μήτηρ μου».

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

Γ. Α ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΝ ΤΩ ΠΥΘΜΕΝΙ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ὁ Ὠκεανὸς δὲν περικλείει μόνον ἐν τοῖς ὕδατιν αὐτοῦ ὄρη καὶ κοιλάδας, λειμῶνας χλοανθεῖς, ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ πηγὰς γλυκέος ὕδατος, ἀναθρωσκούσας ἐκ τῆς μυστηριώδους αὐτῶν δεξαμενῆς εἰς τὸ ἁλμηρὸν ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ πλούσια δάση μετὰ τῶν παρασίτων αὐτῶν, εὐρείας λειμάδας, εὐανθεῖς κήπους, ἀγροὺς εὐρυτέρους καὶ θαυμασιωτέρους τῶν τῆς στερεᾶς. Δὲν ἀνεκαλύφθησαν μὲν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν θαλασσῶν ἢ δύο μόνον εἴδη φυκίων, ἀλλὰ τοσοῦτον μέγας ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, τοσοῦτον τὰ σχήματα ποικίλα, τοσοῦτον τὰ χρώματα ζωηρὰ, ὥστε ταῦτα σχηματίζουσι μαγικόν τινα κῆπον, καὶ καθὼς οἱ κλάδοι τῶν ἡμετέρων δένδρων ὑποκλίνουσι κατὰ τὴν πνοὴν τῆς αὔρας, κύπτουσι καὶ στενάζουσι κατὰ τὸν ἄνεμον τῆς θυέλλης, οὕτω καὶ τὰ ἔνυδρα φυτὰ ὑφίστανται τὸν ἀγῶνα τοῦ κύματος, ὅπερ συσύει τοὺς κλῶνας καὶ διασχίζει τὰ φύλλα αὐτῶν. Ἐνίοτε ἀπόλλυνται ἐν ταύτῃ τῇ πάλῃ, καὶ βλέπομεν τότε ταῦτα κυμαινόμενα κατὰ πυκνὰς δέσμας πρὸς τὰς ἀφεστώσας ἀκτὰς, ἔνθα σχηματίζουσι εἶδός τι ἀδιαχωρήτου χέρσου.

Τὰ διαφορα τῶν φυκίων εἴδη ἐν διαφόροις τοῦ Ὠκεανοῦ θάλλουσι χώραις, καὶ τὰ ὡρισμένα αὐτῶν ἔχουσιν ὅρια· τινὰ μὲν τοσοῦτον ἰσχυρῶς εἰς τὴν βάσιν αὐτῶν προσπεφυκότα εἰσὶν, ὥστε, ὁπόταν τὰ ὁρμητικὰ κύματα ἀναρπάζουσι ταῦτα, ἀναρπάζουσι ταὐτοχρόνως ὡς ἀγκύρας τοὺς βατράχους, εἰς οὓς προσεκολλήθησαν αἱ ῥίζαι αὐτῶν· τα πλεῖστα αὐξάνουσι παρὰ τὰς παραλίας, καὶ σπανίως εὑρίσκονται εἰς πλέον τεσσαράκοντα ὀργυιῶν βάθος, ἀλλὰ γεννῶνται εἰς πάσας τὰς θαλάσσας, καὶ, πρᾶγμα παράδοξον, μέγιστα αὐτῶν εἰσὶ τὰ τῶν ἀρκτικῶν θαλασσῶν. Ἐνίοτε εὐρὺ καλύπτουσι διάστημα καὶ ἐπιφαίνονται ὡς χλοεροὶ λειμῶνες ἐπὶ τοῦ στυγνοῦ τῶν θαλασσῶν κυανοῦ, λειμῶνες, οἵτινες ἐξέπληττον καὶ ἐπτόουν τοὺς πρώτους θαλασσοπόρους. Ὁ δὲ μέγιστος τῶν λειμώνων τούτων εἶναι ἡ καλουμένη λίμνη τῆς Σαργόσσης, μεταξὺ τῶν Ἀσορῶν καὶ Ἀντιλλῶν νήσων· δύναται νὰ ὑποθέσῃς ταύτην ὡς κυμαινόμενον κῆπον, ἑκατὸν μέχρι τριακοσίων λευγῶν εὖρος ἔχοντα, καὶ ἐκτεινόμενον ἐπὶ 25 βαθμῶν πλάτους· τρεῖς θανασίμους ἑβδομάδας ἐδαπάνησεν ὁ Κολόμβος ὅπως διαπεράσῃ τοὺς μυθώδεις ἐκείνους λειμῶνας.

Ἀφαιρῶν τις τὰ φύκη ταῦτα ἀπὸ τῶν στοιχείων αὐτῶν, ἐκπλήττεται διὰ τὸ παράδοξον καὶ πολυτελὲς τῶν σχημάτων αὐτῶν· οὐδὲν ἄλλο εἰσὶ πραγματικῶς ἢ ὄγκοι πλαδαροὶ, ἐπικεκαλυμμένοι ὑπὸ στιλπνῆς βύρσης, καὶ διῃρημένοι εἰς κλάδους ἀτάκτους, οἵτινες περατοῦνται εἰς φύλλα μακρόλεπτα, ὧν πολλὰ εἰσι βρώσιμα. Ἐν τῇ Ἰρλανδικῇ θαλάσσῃ εὑρίσκεται τὸ κυρτόφυλλον φῦκος, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα βρύον Καρραγένης, οὗ οἱ ἰατροὶ συνιστῶσι τὴν χρῆσιν εἰς τὰς στηθικὰς ἀσθενείας· ἕτερόν τι εἶδος φύκους παρέχει εἰς τὰς χελιδόνας τῶν θαλασσῶν τῆς Ἰνδίας τὴν ὕλην, ἀφ' ἧς κατασκευάζουσι τὰς περιφήμους αὐτῶν φωλεάς. Τὸ σακχαρωτὸν φῦκος τῶν θαλασσῶν τοῦ βορρᾶ εἶναι πλατὺ ὡς ἡ χεὶρ, λεπτὸν ὡς νῆμα, καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ μήκους πολλῶν μιλλίων· ἐξάγουσι δ' ἀπ' αὐτοῦ, δυνάμει σκευασίας τινὸς, τὸν χυμὸν, ἀφ' οὗ εἴληφε τὸ ὄνομα.

Εἰς τὰ πεπηγμένα ὕδατα τῶν Ἀνταρκτικῶν θαλασσῶν φαίνονται φύκη χιλίων ποδῶν μήκους, ὧν τὸ φύλλωμα ἔχει ἀποχρώσεις πορφύρας καὶ ὑσγίνου· αἱ κεντρικαὶ μεμβράναι τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων φύλλων ὑποβαστάζονται ὑπὸ κυστιδίων, ὑποστηριζόντων ταῦτα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Ἐν ταῖς Μαλουΐναις νήσοις ὑπάρχει ἄλλο τι εἶδος φύκους, ὁμοιάζον μηλέᾳ, οὗ τὸ ὄρθιον στέλεχος φέρει κλῶνας διχαλωτοὺς καὶ καρποὺς ἀφθόνους· αἱ ῥίζαι του περικλείονται εἰς τοὺς βράχους, καὶ τὰ μακρὰ αὐτοῦ φύλλα κρέμανται ὡς τὰ τῶν ἰτεῶν ἐπὶ τῶν θυελλωδῶν κυμάτων.

Ἐκτὸς τῆς ἀπειραρίθμου ταύτης τῶν φυκῶν ποικιλίας, ὑπάρχουσιν εἰσέτι εἰς τὰ τῶν θαλασσῶν βάθη πλῆθος ἄλλων φυκῶν, εὐρεῖς πορώδεις λειχῆνες, θάμνοι πορφυροῖ, μνία πολύφυλλα, ὧν οἱ λυτοὶ κλάδοι εἰσὶ πάντοτε εἰς κίνησιν.

Τὰ διάφορα ταῦτα φυτὰ σχηματίζουσι τὰ ὑποβρύχια δάση, αὐξάνουσι φύρδην μίγδην, ἐν ἀταξίᾳ, ἐνταῦθα μὲν περιπλέκοντα τοὺς κλῶνας αὐτῶν, ἐκεῖ δὲ ἐκτεινόμενα κατὰ σκιάδας καὶ σχηματίζοντα ὑπὸ τὸ φύλλωμα αὐτῶν μακροὺς ὀρχάτους· ἐνίοτε μὲν τοσοῦτόν εἰσι συνηρεφῆ, ὥστε ὁμοιάζουσιν ἀδιάκτῳ περιβόλῳ, ἄλλοτε δὲ ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν μακρὰ διαλείμματα, ἐν οἷς τὰ ἐλάχιστα τούτων ἐπιφαίνονται ὡς πρασιαὶ καρυοφύλλων. Κατὰ τὰς διαφόρους τοῦ φωτὸς ἐπενεργείας ἐπὶ τῶν φυτῶν τούτων μαρμαίρουσι νέαι ἀποχρώσεις, περίεργος δ' ἰδίᾳ εἶναι ἡ ἄποψις τῶν φυκῶν μετὰ τῆς φανταστικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως, μετὰ τῶν μυστηριωδῶν αὐτῶν φυλλοπαστάδων, ἃς οὐδ' ἡ σελήνη, οὐδ' ὁ ἥλιος φωτίζουσιν, ἢ μετὰ τῶν χρυσοπορφύρων αὐτῶν φυλλοθυσάνων, κυμαινομένων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Ἡ σκηνὴ αὕτη, ἡ ὀνείρῳ ὁμοιάζουσα, ἡ βλάστησις αὕτη τοῦ Ὠκεανοῦ ἐμψυχοῦται ὑπὸ τῶν ποικιλοχρόων μαλακίων καὶ τῶν λεπιδοστίλπνων ἰχθύων.

Ποικιλόμορφοι σέσιλοι ἕρπουσιν ἐπὶ τῶν ῥαδινῶν καυλῶν, ἐν ᾧ αἱ φῶκαι κρατοῦνται ἀνηρτημέναι εἰς πλατεῖς κορμούς· ἐκεῖ εὑρίσκεται ἡ σειρὰ τῶν ἀρχαίων, ὁ μολυβδόφθαλμος καρχαρίας, ὁ πυκνοχαίτης λεοντόπαρδος τῶν θαλασσῶν, καὶ ἡ βραδύπους χελώνη· θεωρήσατε τὰ παράδοξα ταῦτα κτίσματα κεκαρωμένα ἐν τῷ μυχῷ τῆς ἀνηλίου αὐτῶν κατοικίας. Πῶς ἐξαπίνης κινοῦνται, πῶς ἐξεγείρονται κινητοῖς ὅμοια νησιδρίοις! Λιμώττων καρχαρίας προχωρεῖ βραδέως, ἐπιβούλως πρὸς τὸ μέρος αὐτῶν· οἱ ὑαλίζοντες αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ λείαν ἐπιζητοῦσιν· ὁ γαλεώτης, ὅστις πρῶτος διακρίνει τὸν τρομερὸν τοῦτον ἐχθρὸν, σπεύδει ἵνα ζητήσῃ καταφύγιον εἰς τὸ δάσος· ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἡ θέα τῆς θαλασσίου σκηνῆς μεταβάλλεται· τὸ ὄστρεον κλείει θορυβωδῶς τὸ ὄστρακόν του καὶ πίπτει εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ὕδατος· ἡ χελώνη κρύπτει τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας ὑπὸ τὴν πανοπλίαν αὐτῆς, τὰ ἰχθύδια γίνονται ἄφαντα ἐντὸς τῶν κλάδων τῶν φυτῶν, ὁ ἀστακὸς ἀποσύρεται ὑπὸ τὰς ῥίζας αὐτῶν. Μόνος ὁ νέος δήξων στρέφεται πρὸς τὸ ἀδηφάγον τέρας καὶ περιφρονεῖ αὐτὸ διὰ τῶν ὀξέων του ὀδόντων· ἀμφότερα ζητοῦσιν ἵνα μονομαχήσωσιν ἐν τῷ δάσει· μετ' ὀλίγον ὁ εὐκίνητος καρχαρίας πληγόνει τὸν ἀντίπαλόν του· ὁ δυστυχὴς δήξων προσπαθεῖ ἵν' ἀποσυρθῇ εἰς τὸ συνηρεφὲς δάσος, ὅπως ὑποκρύψῃ ἐν τούτῳ τὴν ἀγωνίαν του, ἀλλὰ τυφλούμενος ὑπὸ τοῦ ἄλγους, ὑπὸ τοῦ αἵματος, ὅπερ ἐκρέει ἐκ τῶν πληγῶν του, δὲν δύναται ν' ἀπαλλαγῇ ἐκ τῶν κλάδων, εἰς οὓς ἐῤῥίφθη, καὶ γίνεται λεία τοῦ ἀμειλίκτου αὐτοῦ ἐχθροῦ.

Μίλιά τινα μακρὰν φαίνεται σκηνὴ ὅλως διάφορος, ὄχθος ὀστρέων, ὧν οὐδὲν τὴν ἡδεῖαν παράττει ἠρεμίαν· ὑπνώττοντα κατ' ἐπιφάνειαν ἐντὸς τῶν κογχυλίων αὐτῶν τὰ ἡδυπαθῆ ταῦτα μαλάκια, διάγουσιν ἐν τούτοις ἐπικούρειον βίον· ξένα εἰς τὴν τύρβην τοῦ κόσμου, εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὰς χαρὰς αὐτοῦ, ἀδιάφορα εἰς τὰς θυέλλας καὶ τὰ πάθη αὐτοῦ, συγκεντροῦνται ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐμφοροῦνται ἡσύχως τῶν σαρκικῶν αὐτῶν ἀπολαύσεων. Ὁ Ὠκεανὸς ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν· ἀκίνητα διατελοῦντα λαμβάνουσι τὴν τροφὴν των ἀπὸ τοῦ λούοντος αὐτὰ ὕδατος· ἕκαστον μόριον ὕδατος, εἰσερχόμενον εἰς συνάφειαν πρὸς τὰς ἄβρας αὐτῶν ἀκοὰς, ἀνανεοῖ ἐν αὐταῖς τὸν ἀέρα, δροσίζει καὶ ἐνισχύει τὸ διαφανὲς αὐτῶν αἷμα.

Ἐν τῇ θαλάσσῃ εὑρίσκεται ἐπίσης τὸ ζωοφυτικὸν παράδοξον ἐκεῖνο προϊὸν, τὸ κοράλλιον. Ἐκ τοῦ τιτανώδους δένδρου ἀνυψοῦται ὁ πολύπους, αὐξάνει, τεκνογονεῖ ὄντα ὅμοια αὐτῷ, εἶτα ἐνταφιάζεται ἐν τῷ βραχώδει αὐτοῦ κύτει, ἐφ' οὗ νέαι γενεαὶ νέας ὀροφὰς κατασκευάζουσι.

Τοιούτῳ ἀναπτύσσονται τρόπῳ οἱ τοῦ κοραλλίου κλάδοι· ἐν τῇ βλαστήσει τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ κλάδων φύεται ἔμψυχόν τι ζῶον, ἔχον τὴν ἐξωτερικὴν μορφὴν ὡς καὶ τὴν λαμπρὰν χροιὰν ἄνθους· ὁ πολύπους ζωογονεῖται ἐν τῷ λίθῳ, εἶτα δ' ἀπολιθοῦται αὖθις ἐν τῷ λίθῳ. Ἀλλ' ὁποῖα τεράστια ἔργα τελοῦνται ὑπὸ τῶν δραστηρίων τούτων ζωοφύτων, ὑπὸ τῶν ὄντων ἐκείνων, ἅτινα πάλλουσι καὶ φυτοζωοῦσιν, εἰσὶν ἅμα καὶ ζῶα καὶ φυτά. Κτίζουσι πύργους, ὧν ἡ βάσις ἐπαναπαύεται ἐν τῷ πυθμένι τοῦ Ὠκεανοῦ, ὧν αἱ ἕλικες ἀνυψοῦνται κλιμακηδὸν ὑπεράνω τῶν κυμάτων, ὧν τὰ τείχη ἐνισχύονται ὑπὸ ἀμμοκονίας τοιαύτης, οἵα οὐχ ὑπάρχει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαίρᾳ.

Ὡς ἐκ τοῦ κάλλους τῶν σχημάτων, ὡς ἐκ τῆς αἴγλης τῶν χρωμάτων, τὰ γιγαντώδη ἐκεῖνα κτίρια ἐφειλκύσαντο τὴν προσοχὴν τῶν φιλοπραγμόνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἤδη χρόνων, καὶ πολλῶν πλανῶν ἐγένοντο παραίτια ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους· ἐπιστεύθη ὅτι τὰ στελέχη τοῦ κοραλλίου ἦσαν πραγματικῶς ἔνυδρα φυτὰ, ἅτινα ἅμα ἀποσπώμενα τοῦ στοιχείου αὐτῶν ἀπελιθοῦντο κατὰ τὴν ἐπαφὴν τοῦ ἀέρος· εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐπέμενον μέχρι τοῦ τελευταίου αἰῶνος, καὶ ὅσοι τῶν φυσιοδιφῶν ἀνεκάλυψαν τὴν ἀλήθειαν, μόλις μετὰ μακροὺς ἀγῶνας ἐποίησαν ταύτην παραδεκτήν.

Ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται πάσας τὰς δυνάμεις, ὅσας ὁ νοῦς αὐτῷ παρέχει ὅπως ἀντιπαλαίσῃ, καὶ πολλάκις μάτην, κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ Ὠκεανοῦ, ὁ ἐφήμερος πολύπους ἐξακολουθεῖ ἡσύχως διὰ τῆς ταπεινῆς αὐτοῦ βιομηχανίας τὴν αὐτὴν κατὰ τῆς βίας τῶν κυμάτων πάλην. Εἶναι περίεργον ὅτι τὰ ζωόφυτα ταῦτα οὐδέποτε κατασκευάζουσι τὴν κατοικίαν αὐτῶν, οὐδ' ἐν τοῖς θολοῖς ὕδασιν, οὐδ' ἐν τοῖς λιμνάζουσιν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἀκταῖς, ἐν αἷς ἡ θάλασσα μανιωδῶς κατὰ τῶν σκοπέλων συντρίβεται· ἐν ταύταις καταβάλλουσι τὰ θεμέλια τοῦ κτιρίου αὐτῶν, ὅπερ ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος, ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, εὐρύνεται, ἕως οὗ ἐμπερικλείσῃ ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτοῦ εὐρείας λίμνας, ὧν τὴν αἰώνιον γαλήνην οὐδ' ἡ θύελλα οὐδ' ἡ γαλήνη δύνανται νὰ διαταράξωσιν. Ἐν τούτοις, αἱ μαγικαὶ αὗται οἰκοδομαὶ παύουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος, διότι οἱ πολύποδες ὡς τέκνα τῆς θαλάσσης, ἀδυνατοῦσι νὰ ἀνθέξωσιν εἰς τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλίου.

Αἱ ὕφαλοι τῶν κοραλλίων, ὡς νῆσοι μαγικαὶ, ἐπιφαίνονται ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν τροπικῶν θαυ-

μάσιον ὡς ἀληθῶς θέαμα τὸ τοῦ κεστοῦ ἐκείνου τῶν κλάδων, χρωματιζομένου ὑπὸ θερμοῦ φωτὸς, σχηματίζοντος κύκλον περὶ γαλήνιον λίμνην, ἐνῷ παρέκει τὰ ὁρμητικὰ καὶ λυσσαλέα κύματα πλαταγοῦσι κατὰ τῶν σπιλάδων.

Πολλάκις εὑρεῖς κοραλλίων ὄχθοι περικυκλοῦσιν ὄρη ὑψηλὰ, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων θάλλει ἡ γόνιμος τῶν τροπικῶν βλάστησις· ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν ὑφάλων τούτων γαλήνιον ὕδωρ μαρμαίρει κατὰ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἐνῷ ἐκτὸς τὰ ἀφρόεντα κύματα ὁρμῶσι κατὰ τῶν φανταστικῶν ἐκείνων ὀχυρωμάτων, ἃ οὐ δύναται καταῤῥίψαι. Οὕτως οἱ ἀδύνατοι πολύποδες προστατεύουσι κατὰ τῆς μανίας τῶν κυμάτων τὴν ὑπὸ τοῦ ὑπερηφάνου ἀνθρώπου οἰκουμένην γῆν, διότι οἱ πολύποδες οὐδέποτε ἀποτυγχάνουσιν ἐν τῇ κατὰ τοῦ Ὠκεανοῦ αὐτῶν πάλῃ. Πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς ἡνωμένα δὲν δύνανται νὰ κατασκευάσωσιν ἓν μόνον τῶν κοραλλίων ἐκείνων φρουρίων, καὶ τὰ φρούρια ταῦτα ἀριθμοῦνται κατὰ μυριάδας ἐν τῷ Εἰρηνικῷ Ὠκεανῷ, πάντα κατεσκευασμένα κατὰ τὸ αὐτὸ κυκλικὸν σχῆμα, ἐμπερικλείοντα λίμνην ἐντὸς τῶν τειχῶν αὐτῶν καὶ καταβαίνοντα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων μέχρι τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης. Τὰ ῥεύματα φέρουσιν ἐκεῖ ἀπὸ ἀφεστωσῶν ἀκτῶν σπόρους καὶ δένδρα ἔμπτοα, ἐν οἷς τὰ πετεινὰ κατεσκεύασαν τοὺς φωλεοὺς αὐτῶν, ἐν οἷς τὰ ἔντομα βρύουσιν, ἐν οἷς αἱ σαῦραι ἔχουσι τὰ σκηνώματα αὐτῶν, ἐν οἷς τὰ ἔνυδρα πτηνὰ τεκνογονοῦσι τὴν νέαν ταύτην χερσαίαν ἴλην.

Οὕτως ἐν τῷ πυθμένι τῶν ὑδάτων ἑνοῦνται τὸ ζῶον καὶ τὸ φυτόν· τὸ ὠχρὸν φῦκος περιπλέκει διὰ τῶν μικρῶν αὐτοῦ ἰνῶν τὸ πορφυροῦν κοράλλιον, καὶ διὰ τῶν ῥαδινῶν ἐκείνων κλάδων ὁ ναυτίλος, ὁ ἀργοναύτης τῶν ἀρχαίων, ἀνοίγει τὰς πτέρυγάς του. Ἑκάστη φωτὸς ἀκτὶς, πίπτουσα ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου τῶν θαλασσῶν, παρεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ κύτη τοῦ Ὠκεανοῦ ἔχουσιν ἐπίσης τὰ φωταυγῆ αὐτῶν χρώματα· ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ ἀργυροχρυσόλεσις ἰχθὺς, ἐκεῖ εἰσιν οἱ φωσφορώδεις κωδωνίσκοι, οἱ λευκοκύανοι κωδωνίσκοι τῆς μεδούσης, κυμαινόμενοι δὶ ἄλλων ἀνθέων ὑσγινοβαφῶν, καὶ πάντα τὰ πυκτώδη ὀντίδια, πλανώμενα μεταξὺ τῶν χλωρῶν φυκῶν. Ὅταν δ' ἡ ἡμέρα ἀποσβέννυται, ὅταν ἡ νὺξ ἐκτείνῃ τὸν μανδύαν αὐτῆς ἐπὶ τῶν θαλασσῶν, νέα μυστηριώδης λάμψις σελαγίζει ἐν τῷ φανταστικῷ ἐκείνῳ κήπῳ· τῇδε κἀκεῖσε φλόγες ἀνάπτουσι καὶ σβέννυνται, ἀστέρες μαρμαίρουσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ διὰ τοῦ τηλαυγοῦς αὐτῶν ἐμφοροῦσι τὰ σκοτεινὰ κύματα. Ἐκ τῆς σπινθηρώδους αὔλακος ἀναγνωρίζονται αἱ παιδιαὶ τῶν δελφίνων ἐπὶ τῶν ἀπεράντων ὑδάτων, ἐξ ἑτέρας δ' αὔλακος τὰ ἰδιότροπα σκιρτήματα τῶν φωκαινῶν, ἐν ᾧ ὁ ἰχθὺς ὁ καλούμενος θαλασσοσελήνη ἐπιφαίνεται ὡς φάσμα καὶ ῥίπτει ἐν μέσῳ τῶν λαμπρῶν ἀστέρων φῶς ἀβλητρόν. Καὶ ἅπασα αὕτη ἡ σκηνὴ οὐδόλως ἐστὶ καταδεδικασμένη εἰς ζυγνὴν σιωπήν. Ἀκροάσθητε καὶ ἀκούσεσθε τοὺς στόνους τοῦ γέροντος Ὠκεανοῦ ἀντηχοῦντας ἐν τῇ διηνεκεῖ αὐτοῦ κινήσει, ἑνουμένους μετὰ τοῦ θορύβου τῆς γῆς καὶ τοῦ θροῦ τοῦ ἀέρος καὶ συγχεομένους εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φωνὴν, ἥτις ὑψοῦται ὡς συμφωνία αἰωνίων ὕμνων πρὸς τὸν Ὕψιστον, πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις δεσπόζει τῶν ἠπείρων καὶ τῶν θαλασσῶν.

Ὁ διάσημος βοτανικὸς Σχλέϊδεν ἀναφέρει ὅτι οὐ μακρὰν τῆς νήσου Σιτ Κὺ ὁ πυθμὴν τῶν ὑδάτων καλύπτεται ὑπ' ἀρχαίων δασῶν, ὧν τὰ στελέχη συνενοῦνται, ὧν οἱ κλάδοι περιπλέκονται· παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν δασῶν τούτων ἐκτείνεται τάπης ποικιλόχρους ἐνύδρων φυτῶν, βρύων ἐρυθρῶν, μνίων μελάνων, ἅτινα πάντα ἀναπτύσσουσι μυριάδας ἰνῶν· ἐπὶ τῆς μαλακῆς ἐκείνης κοίτης ἡ θαλασσία ὁρίδαξ ἐκτείνει τὰ πλατέα καὶ κομψὰ αὐτῆς φύλλα, ἅτινα χρησιμεύουσιν ὡς τροφὴ τῶν κοχλιῶν καὶ χελωνῶν. Τῇδε κἀκεῖσε μεταξὺ τῶν φυκῶν, τὰ ὁποῖα ἐγκόπτουσι κροσσοειδῶς τοὺς βράχους, φαίνονται πορφυρόφυλοι ἴριδες, καυλοὶ ῥαδινοὶ τοὺς κλῶνας ὡς ταινίας ἐξαπλοῦντες, καὶ τὰ ἀλάρια, ὧν ὁ γυμνὸς κορμὸς φέρει εἰς τὸ ἄκρον φύλλον πεντήκοντα ποδῶν μήκους. Ἐν τῷ αὐτῷ δάσει ὑπάρχουσι δένδρα ἔτι ὑψηλότερα, ἐν οἷς ἡ νηρεόκυστις, ἥτις αὐξάνει μέχρις 70 ποδῶν ὕψους· ἐκ τῆς ῥίζης αὐτῆς, ὁμοιαζούσης τῇ τοῦ κοραλλίου, ἐξέρχεται λεπτὸς καυλὸς βαθμιαίως παχυνόμενος καὶ περατούμενος διὰ κεφαλῆς τερατώδους, ἐφ' ἧς αἰωρεῖται ὡς λόφος θύσανος φύλλων λεπτῶν μὲν, ἀλλ' ἀπεράντων· εἰσὶ δὲ ταῦτα οἱ φοίνικες τοῦ Ὠκεανοῦ, αὐξάνουσιν ἐπί τινας μῆνας, ἐκτείνουσι μακρὰν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτῶν θόλον, εἶτα θνήσκουσι καὶ μετ' ὀλίγον ἀναγεννῶνται μετὰ νέας μεγαλοπρεπείας. Ὑπὸ τὰς πρασιὰς ἐκείνας τῆς χλόης, ὁποῖος σωρὸς ἰχθύων, μαλακίων, κογχυλίων παντοειδῶν, τῶν μὲν ἀστεροειδῶν, τῶν δὲ ὀξυβελῶν δίκην κεράτων, τῶν δὲ κυμαινομαίνων ὡς ταινίαι! Τὰ μέν εἰσιν ὡπλισμένα δὶ ὀξέος πρίονος, τὰ δὲ διὰ σειρᾶς ὀδόντων προήκων, ἄλλα δὲ τέλος ἔχουσιν ὡς μόνην ἄμυνάν των τὴν κύστην αὐτῶν, ἐξ ἧς ἐκχέουσιν ὑγρὸν ὅμοιον μέλανι ἀτμῷ· ταῦτα μὲν ἔχουσιν ἄχρουν ὄμμα, βλέμμα ἀναίσθητον, ἐκεῖνα δὲ ζωηρὰς καὶ βαθείας κόρας ἐμψυχουμένας ὑπὸ λεπτῆς ἐκφράσεως. Διὰ μέσου τῶν πυκνῶν λοχμῶν πλανῶνται οἱ φῶρες, τὰ ἀγριμαῖα ζῶα τοῦ ἐνύδρου κράτους, καὶ οὐ μόνον ταῦτα καταδιώκουσι τὰ θύματα αὐτῶν ἐν τῇ ἀβύσσῳ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ῥίπτει τοὺς κάμακας αὐτοῦ ὅπως λάβῃ τὴν λείαν αὐτοῦ.

Τὰ ὑπερήφανα πλοῖα, πλέοντα ἐπὶ τῶν ὑδάτων, δὲν ἀπαξιοῦσι νὰ βραδύνωσι τὴν πορείαν αὐτῶν ὅπως λάβωσι φύκη πρὸς κατασκευὴν σποδοῦ, ἢ ὅπως ἀποσπάσωσιν ὄχθους κοραλλίων. Εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἐδιμβούργης δύναταί τις ν' ἀκούσῃ καθ' ἑκάστην πρωΐαν τὰς κραυγὰς ἀνθρώπων πωλούντων φύκη, καὶ ὁ Ἰρλανδὸς ἁλιεὺς περιφρονεῖ τὸν θάνατον ὅπως δρέψῃται εἰς τὰ ταχέα ῥεύματα τὸ μνίον τῆς Καῤῥαγέννης. Ὁ πτωχὸς χωρικὸς τῆς Νορμανδίας συλλέγει τὰ νεκρὰ φύκη, ἃ ὁ ἄνεμος καὶ τὰ κύματα ἔῤῥιψαν ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ τὰ μετακομίζει μετὰ κόπου, πολλάκις εἰς μακρὰν ἀπόστασιν ἐπὶ τῶν πεδίων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα λιπαίνουσι διὰ τῶν ὑποτριμμάτων αὐτῆς. Κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἄλλο τι εἶδος φυκῶν χρησιμεύει ὡς τροφὴ εἰς τὰ κτήνη κατὰ τὰς ἀγόνους χώρας τῆς Νορβηγίας καὶ τῶν Ἀρκτῴων νήσων· ἐξ ἄλλου δέ τινος εἴδους οἱ Γροιλλανδοὶ καὶ Ἰσλανδοὶ ἐξάγουσι πρὸς ἰδίαν των χρῆσιν θρεπτικόν τι, ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες αὐτῶν μεταχειρίζονται ὡς καλλωπισμὸν τὸ χρῶμα τοῦ ἐρυθροῦ φύκους.

Ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα τοῦ παρατηρητοῦ ἐπέχει σκέψις τις . . . Διὰ ποῖον λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔπλασε τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐκείνας χώρας; Διὰ τί κρύπτει τὰ μέγιστα τῶν θαυμασίων τῆς φύσεως ὑπὸ τὸν κυανοῦν τοῦτον πέπλον, ὑπὸ τὸ κάτοπτρον ἐκεῖνο, ὅπερ ἀντανακλᾷ ἑκάστην ἀκτῖνα φωτὸς, καὶ ἀντανακλᾷ ἐπίσης οἱονεὶ χλευαστικῶς τὸ πρόσωπον ἐκείνου, ὅστις προσπαθεῖ ἵνα κατίδῃ τὸ βάθος αὐτοῦ;

Ἀλλὰ διότι δὲν γνωρίζομεν τὰ προϊόντα τοῦ Ὠκεανοῦ ἐν πάσῃ τῇ ποικιλίᾳ τῶν σχημάτων αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν, διὰ τοῦτο πρέπει ἄρά γε νὰ ᾖναι ὀλιγώτερον ἐκπληκτικὸν καὶ διαρκὲς τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ παράγει ἐφ' ἡμῶν; Δὲν δυνάμεθα ν' ἀριθμήτωμεν πάντας τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, ἐλάχιστον μόνον αὐτῶν διακρίνομεν ἀριθμὸν, καὶ ἐν τούτοις ἡ θέα τοῦ οὐρανοῦ ἐπισύρει τὴν ἡμετέραν διάνοιαν πρὸς τὸν πλάστην. « Ὁ Κύριος, λέγει ἡ Γραφὴ, ἐστὶν ἐπὶ τῶν θαλασσῶν, φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων. » Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ Ὠκεανὸς ἐχρημάτισε δὶ ἅπαντα τὰ ἔθνη ὁ τύπος τοῦ μεγαλείου, τῆς ἰσχύος, τοῦ ἀπείρου. Εἰς τὰ ἐπινοήματα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τοὺς μύθους τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες παριστῶσι τὸν Ὠκεανὸν περιπτυσσόμενον τὴν γῆν, εἰς τὰς ἑβραϊκὰς παραδόσεις, αἵτινες δεικνύουσιν ἡμῖν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πλανώμενον ἐπὶ τῶν ὑδάτων, πανταχοῦ τέλος ἡ θάλασσα παρίσταται ἡμῖν ὡς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἕδρα τοῦ ἀπείρου.

Ὑπάρχουσιν ἔθνη μηδέποτε ἰδόντα τὸν Ὠκεανὸν καὶ περίεργός ἐστιν ἡ φανταστικὴ ἰδέα, ἣ σχηματίζουσι περὶ τοῦ ἀγνώστου τούτου κόσμου· ἡ Γερμανικὴ ποίησις εἶναι πλήρης φαντασιωδῶν ἐπὶ τούτου εἰκόνων. Ἀλλὰ καὶ οἱ ναυτικοὶ λαοὶ ἔχουσιν ἐπίσης τοὺς θαλασσίους αὐτῶν μύθους. Τὸ δ' ἀληθὲς εἶναι ὅτι οἱ θαλασσοπλοοῦντες μόνοι βλέπουσι τὰ μεγάλα τοῦ Ἰεχωβὰ ἔργα.

Ὅσον καὶ ἂν μονότονος κατ' ἐπιφάνειαν ᾖναι ἡ θέα τοῦ Ὠκεανοῦ, διενεργοῦνται ἐν τούτοις ἐντὸς αὐτοῦ πολυάριθμοι μεταβολαί· ἔχει ἀλληλοδικδόχως χαρακτῆρα σκυθρωπὸν ἢ φαιδρόν. Μόνον δὲ ὅταν ἡ αὔρα κοπάζῃ, ὅταν τὰ κύματα λειαίνωνται, ὁ Ὠκεανὸς δείκνυται ἐν τῷ γαληνίῳ αὐτοῦ μεγαλείῳ· ἀλλ' εἰς μακράν τινα ἀπὸ τῆς γῆς ἀπόστασιν, οὐδὲν τρομερώτερον τῆς διαρκείας νηνέμου γαλήνης· τὸ ἱστιοφόρον πλοῖον σταματᾶται τότε ἐπὶ τῶν διαφανῶν ὑδάτων, ὡς ἐντὸς κύκλου μαγικοῦ· μάτην ὁ ναύτης ταράττεται καὶ προσπαθεῖ νὰ εὕρῃ μέσον σωτηρίας ἀπὸ τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτὸν θανασίμου κινδύνου· δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς ὀλεθρίου γραμμῆς, εἰς ἣν οἱ ἄνεμοι τὸν ἐγκατέλειψαν, καὶ ἤδη περὶ αὐτὸν πλανῶνται τὰ ἔνυδρα τέρατα, ἅτινα φαίνονται προαισθανόμενα τὴν ἐπιφυλαττομένην αὐτοῖς λείαν, οἱ ξιφίαι, οἵτινες θεωροῦσιν αὐτὸν μετ' ὀφθαλμῶν ὑαλωδῶν καὶ τὸν περιμένουσι. Τρομερὰ μὲν ἡ εἰκὼν θυέλλης, ναυαγίου, πυρκαϊᾶς ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀλλὰ πολλῷ τρομερωτέρα εἶναι ἡ γαλήνη αὕτη τοῦ Ὠκεανοῦ, ἐν ᾗ οὐδεμία διακρίνεται αὔρας ἐλπὶς, ἐν ᾗ, ὑπὸ τὸν αὐτὸν οὐρανὸν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκινήτου κύματος, οἱ πτωχοὶ θαλασσοπόροι τήκονται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, ἕως οὗ ἀποθάνωσιν ὑπὸ πείνης καὶ μαρασμοῦ.

Ἀλλὰ κατ' ἄλλας στιγμὰς πόσον θαυμάσιον θέαμα τὸ τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν σπινθηριζόντων αὐτῆς κυμάτων, μετὰ τῶν αὐλακιζόντων αὐτὴν ταχυπόρων πλοίων! Ὁ φλοῖσβος τῶν ὑδάτων πλήττει τότε τὸ οὖς, ὡς φωνὴ φίλου, ἡ θέα τοῦ κρυσταλλίνου κύματος τέρπει τὸ ὄμμα, ἐνῷ τὸ ἄτερμον αὐτοῦ καθυποτάσσει τὸ πνεῦμα διὰ τῆς ἰδέας τοῦ ἀπείρου· εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην τοῦ ἀπείρου συνενοῦται ἐντύπωσις μυστηριώδους φόβου, προερχομένη ὑπὸ τῆς δυσκολίας τοῦ ἐννοῆσαι τὸ μεγαλεῖον τοῦ στοιχείου τούτου, καὶ τῆς συναφείας τῶν φαινομένων αὐτοῦ μετὰ τῆς μοίρας τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ ὕδατα τοῦ Ὠκεανοῦ ἀναίρονται ὑπὸ ἀκαταμαχήτου δυνάμεως, καὶ ἐν τῷ βάθει αὐτῶν μυρμηκιῶσιν ὄντα παράδοξα, ἄγνωστα καὶ ἀπειθῆ παρὰ τὴν καλλιεργημένην θάλασσαν, ζωηρὰν γῆν, ἡ θάλασσα ἐπιφαίνεται ὡς μεγάλη ὕδατος ἔρημος, ἀπαισία, καὶ δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι τὰ γιγαντώδη αὐχοῦ κύματα, πλήττοντα ἀδιαλείπτως τὰς ἀκτὰς τῆς ἡμετέρας σφαίρας καὶ τῶν νήσων ἡμῶν, θέλουσί ποτε ἐκριζώσει τὰ θεμέλια αὐτῶν. Οὕτως ὁ Ὠκεανὸς διεγείρει ἐν ἡμῖν μυστηριώδη τρόμον, ἐν ᾧ διὰ τῆς εἰκόνος τοῦ ἀπείρου ἀποσπᾷ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν συνήθων ἰδεῶν καὶ φέρει τὴν φαντασίαν ἡμῶν εἰς μυθώδεις ἐπινοήσεις. Πᾶσαι αἱ παράλιοι χῶραι ἔχουσι τὰς θαλασσίους παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους αὐτῶν· ὁ μὲν ποιητὴς παραβάλλει πρὸς διαφόρους κινήσεις τῶν κυμάτων διάφορα ἀνθρώπινα πάθη, ὁ δὲ λαὸς πιστεύει εἰς σειρῆνας, πεπροικισμένας διὰ μαγικῆς δυνάμεως, αἵτινες προσελκύουσι τὸν ναύτην εἰς τὰ κρυστάλλινα αὐτῶν ἄντρα, εἰς βασιλεῖς καὶ μαγίσσας ἐνύδρους, κατοικοῦντας μαγικὰ παλάτια, εἰς ζῶα φρικαλέα τὸ σχῆμα, φαινόμενα ὡς φάσματα εἰς τὰς ἀνηλίους ἐκείνας χώρας, ἰς ὄφεις, ἐξελισσομένους ἐπὶ

ἀμετρήτου διαστήματος· ὁ δὲ εὔπιστος ναύτης, ζητῶν ἐν τῇ ἐκπλήξει του σχέσιν μεταξὺ τῆς εἰμαρμένης του καὶ τῶν φαινομένων τούτων τῆς φύσεως, θεωρεῖ πτηνά τινα ἔνυδρα ὡς τοὺς προδρόμους προσεχοῦς θυέλλης, τοὺς πτερωτοὺς ἰχθῦς ὡς τὰς ψυχὰς τῶν ναυαγησάντων.

Ἡ στερρὰ καρδία, ἡ θρησκευτικὴ καρδία ἀπωθεῖται τοὺς ῥεμβασμοὺς καὶ τὰς ὑποθέσεις ταύτας· δι' αὐτὴν ἡ θάλασσα εἶναι ἡ κονίστρα τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ θάρρους. Ἡ ζωὴ τοῦ θαλασσοπόρου εἶναι διηνεκὴς πάλη· ὑπάρχει ἐπίσης καὶ δι' αὐτὸν τὸ θέλγητρον τῆς ἐλευθερίας. Ἐπὶ τῆς ἀπείρου ἐκείνης ἐκτάσεως τοῦ ὕδατος, ἔνθα οὐδὲν διαβλέπει ὅριον, ἔνθα εἶναι μόνος ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἐλπίζῃ μόνον εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις, νὰ στερεωθῇ εἰς τὴν πίστιν, καὶ αἰσθάνεται τότε εὐγενές τι αἴσθημα, ὅπερ ἡ γῆ δὲν δύναται νὰ τῷ ἐμπνεύσῃ, καὶ ἕνεκα τοῦ ὁποίου μ ὅλους τοὺς μόχθους καὶ τοὺς καμάτους αὐτοῦ δραπετεύει ἐκ τῶν ἀπολαύσεων τοῦ λιμένος ὅπως ἀναπλεύσῃ εἰς τὸν Ὠκεανόν. Γινώσκει ὅτι ἐκεῖ εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν προστασίαν χειρὸς ὑπερτάτης, ἥτις θέλει διευθύνει καὶ ὑποστηρίζει αὐτόν.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν).

Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

Αἰνίγματα.

Ἐναλλὰξ τὰς πτέρυγάς μου σοὶ ἀνοίγω καὶ σοὶ φράττω,
τοὺς δ' οἰκείους, φίλους, ξένους, ὅλην πόλιν προφυλάττω.
Ἂν μὲ ἀναγραμματίσῃς,
Νόσος, ἄπαγε! μὴ οὖσα, τήκω, φθείρω, παραλύω,
καὶ ὡς βέλος ἰοβόλον μέχρι τῆς ψυχῆς εἰσδύω.
Εὔχου μὴ μὲ ἀπαντήσῃς.

ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

—

Τὸ ὅλον μου ἐμφαίνει ἀρχαῖον ποιητήν,
τὰ πέντε τελευταῖα καὶ πάλιν ποιητήν.
Τὰ πέντε μου τὰ πρῶτα ἀνήκουσιν εἰς πόλιν
ἀρχαίαν τῆς Ἀσίας. Ἂν δὲ ἀπὸ τὴν ὅλην
τὸ πρῶτόν μου καὶ τρίτον λάβῃς, πιστεύ' ὅτι εἶσαι σύ.
Ἂν δὲ τὰ τρία τελευταῖα λάβῃς ἐν ταῖς χερσί,
υἱὸν Κρεούσης θὰ ἰδῇς.
Κ' εἰσέτι, φίλε, ἀπορεῖς;

Π. Κ.

—o—

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩ ΦΥΛΛΑΔΙΩ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

Τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου.

Ἐχαιρόμην λίαν ὅτε εἶδεν ἕν' ἀπὸ τοὺς γόνους,
οὓς ὁ Κάδμος ἐκ Φοινίκης ἔφερε μὲ πολλοὺς πόνους.
Ὅτε δ' ἤκουσα τὸν ὄ χ λ ο ν ὁ μ ο χ λ ὸ ς νὰ παραγάγῃ,
χ ὁ λ ο ς μ' ἔλαβε μεγάλος καὶ ὡς θύελλ' ἐξερράγη.

Γ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

Τοῦ πρώτου αἰνίγματος καὶ τοῦ Λογογρίφου.

Οὐ μόνον, φίλε, ὁ αὐλὸς προσέτι καὶ ἡ λύρα,
καὶ ὁ Ὀρφεὺς καὶ σὺ αὐτὸς καὶ τῶν Μουσῶν χορεία,
ἂν λείψῃ τὸ νοούμενον θὰ μείνουν εἰς τὰ κρύα,
ἀλλὰ καὶ τὴν ὑφήλιον θὰ καταστρέψ' ἡ Μοῖρα.
Ἂς ἴδωμεν τὸν γρίφόν σου· ἐὰν ἡμερωθῶσιν
οἱ ἄ γ ρ ι ο ι καὶ συνετῶς μὲ νόμους οἰκισθῶσιν,
ἀφεύκτως σὲ ὡς ἅ γ ι ο ν ἢ Ἅ γ ι ν θὰ τιμήσουν,
μὲ λύρας δὲ καὶ γ ρ ό σ ι α θὰ σὲ φιλοδωρήσουν.
Ἀλλ' ὅμως ἂν τὰς φρένας σου ὁ ἔρως περιάγῃ,
τὰ ἄλλα δὲ βδελύττεσαι τοῦ βίου σου ὡς ἅ γ η,
καὶ τότε, φίλε, εὔχομαι ὑπὸ ῥ ο ι ὰ ν κρυμμένη
ἀγριοποῦλα εὔμορφη, ὡς ἄλλη τις Ἑλένη,
γλυκύτατον τὸ νεῦμά της νὰ σὲ φιλοδωρήσῃ,
καὶ εἰς τὸ Ἄργος ἢ ἀλλοῦ νὰ σὲ ἀκολουθήσῃ.

ΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

—o—

Τοῦ Λογογρίφου.

Εὑρίσκονται κατὰ σειρὰν εἰς τὸν Λογόγριφόν σου
αἱ λέξεις αἱ ἀκόλουθοι: μετὰ τὸν «ἄγριόν σου»
τὸ «ἄγος» εἶτα ὁ «ἀγρὸς» ὁ «ἅγιος» καὶ πάλιν
τὸ «Ἄργος» καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ «Ἄγις», ὃς εἰς πάλην
ἀπέθανε, καὶ ἡ «ῥοιὰ» τὸ δένδρον, κ' ἐπὶ τέλους
τὰ «γρόσια», ὁποῦ ἀπατοῦν ἀκόμη καὶ ἀγγέλους.

Γ. Μ. Β.

—o—

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰς τὰς ἀπωτάτας χώρας κατοικεῖς τῆς ὑφηλίου
ἔχων φύσιν τοῦ θηρίου.
Ἀπὸ ἄ γ ρ ι ο ς δ' ἐγένου μὲ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα
μίασμα τῇ ἀληθείᾳ,
τὸ Κολώνειον ὡς ἄ γ ο ς. Γράμματος δ' ἐκτὸς ἑνὸς
ἀ γ ρ ὸ ; γέγονας τερπνός.
Ἀφαιρέσει δὲ τοῦ τρίτου, ἅ γ ι ο ς τῆς Ἐκκλησίας,
μεταδίδων εὐλογίας.
Ἐκβαλὼν αὖθις τὸ ἰῶτα, τὸ δὲ γάμα ἀνταλλάξας,
τούτου δὲ τὸ ῥὸ προτάξας,
μετεβλήθης καὶ εἰς Ἄ ρ γ ο ς, πόλιν ἔνδοξον κ' ἀρχαίαν.
Ἀλλαγὴν δὲ αὖθις νέαν
ὑποστὰς τῶν σῶν στοιχείων, Ἄ γ ι ς Λακεδαιμονίων
βασιλεὺς εἶσαι ἀνδρείων.
Καὶ πρὸς χάριν δὲ τοῦ φίλου καὶ κυρίου Βουτυρᾶ,
ὠνομάσθης καὶ ῥ ο ι ὰ,
καὶ πηγὴν ἀργυροχρύσου ὁ ῥηθεὶς ἐπιθυμῶν,
σὲ μετέβαλεν εἰς γ ρ ό σ ι α τελευταῖον μὲ παλμόν.

Κ. ΑΡΣΕΝΙΔΗΣ.